

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kasvinterveyden suojelemisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kasvinterveyden suojelemisesta, jolla kumottaisiin voimassa oleva kasvinsuojelulaki.

Voimassa oleva kasvinsuojelulaki säädettiin Suomen liittyessä Euroopan unioniin, jolloin laki yhdenmukaistettiin Euroopan yhteisön kasvinsuojelulainsäädännön kanssa.

Esityksen tarkoituksena on uudistaa ja ajanmukaistaa kasvinsuojelulainsäädäntöä ottaen huomioon kasvinsuojelun kansalliset kehittämistavoitteet ja käytännössä esiin tulleet muutostarpeet. Lakiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi kansallisesta lainsäädännöstä, kuten perustuslakiuudistuksesta, johtuvia muutoksia. Muutokset koskevat säädöstasoa, valtuutussäännöksiä, valvontajärjestelmää sekä muutoksenhakua.

Lakiehdotuksen mukaan kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, markkinoiminen, markkinointia varten tuottaminen, varastoiminen ja maahantuominen edellyttäisi pääsääntöisesti tällaista toimintaa ammattimaisesti harjoittavan henkilön rekisteröitymistä Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen (jäljempänä tarkastuskeskus) pitämään kasvinsuojelurekisteriin. Maa- ja metsätalousministeriöllä säilyisi edelleen valtuus säätää asetuksella mitä kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita rekisteröintivaatimus koskee.

Lakiehdotuksen mukaan tiettyjä kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, saataisiin edelleenkin markkinoida vain kasvipassilla varustettuina ja maahantuoda kasvin-terveystodistuksella tai muulla kasvinterveydestä annetulla todistuksella varustettuina.

Esityksessä ehdotetaan tarkennettaviksi lakiin sisältyviä valvontaviranomaisia ja valvontajärjestelmää sekä pakkokeino- ja seuraamusjärjestelmää koskevia säännöksiä.

Kysymys on keskeisesti valvontaviranomaisten vastuusuhteiden, tehtävien ja työnjaon selkeyttämisestä sekä sääntelyn ajanmukaistamisesta. Tullilaitos ehdotetaan lisättäväksi lain valvontaviranomaisiin. Tarkoituksena on, että tiettyjä maahantuontiin liittyviä kasvinterveydelliseen tarkastukseen kuuluvia tehtäviä voitaisiin siirtää sen hoidettaviksi. Siirtämisestä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Päävastuullisena valvontaviranomaisena toimisi edelleen tarkastuskeskus, joka käyttäisi valvonnassa apunaan työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja. Valvontajärjestelmää koskevilla muutoksilla pyritään selkeyttämään ja tehostamaan järjestelmää sekä edistämään valvonnan suunnitelmallisuutta ja avoimuutta elinkeinonharjoittajien suuntaan. Lisäksi lain rangaistussäännöksiä ehdotetaan muutettaviksi ja valvontaviranomaiselle annettavaksi mahdollisuus tietyin edellytyksin antaa kirjallinen huomautus lainsäädännön rikkomisesta.

Esityksessä ehdotetaan, että lakia alemmanasteiset tarkemmat säännökset annettaisiin nykyiseen tapaan yleensä maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. Käytännössä nämä asetukset ovat pääosin kasvintuhoojakohdaisia säädöksiä sekä säädöksiä, jotka koskevat sellaisia yksittäisiä kasveja, kasvituotteita tai muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan kuuden kuukauden kuluttua sen hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto.....	3
2. Nykytila	3
2.1. Kasvinsuojelulainsäädäntö.....	3
2.2. Muu lainsäädäntö.....	3
2.3. Euroopan yhteisön lainsäädäntö.....	4
2.4. Nykytilan arviointi	4
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	5
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi.....	5
3.2. Keskeiset ehdotukset.....	5
4. Esityksen vaikutukset	6
4.1. Taloudelliset vaikutukset.....	6
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	6
4.3. Ympäristövaikutukset.....	6
5. Asian valmistelu.....	6
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja.....	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8
1. Lakiehdotuksen perustelut	8
2. Voimaantulo.....	15
3. Säättämisjärjestys.....	16
LAKIEHDOTUS	17
kasvinterveyden suojelemisesta.....	17

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Kasvintuotannon merkitys Euroopan unionin (EU) maataloudessa on suuri. Kasvintuotannon arvoon vaikuttavat oleellisesti satotasoa alentavat kasvintuhoojat. Kasvinsuojelu kasvintuhoojia vastaan on välttämätöntä sekä satotasojen laskun ehkäisemiseksi että maatalouden tuottavuuden lisäämiseksi.

Kasvintuhoojien torjuntaa toteutetaan EU:n kasvinsuojelujärjestelmän avulla, jota sovelletaan kasvintuhoojien hävittämiseksi järjestelmällisesti ja välittömästi kasvintuhoojien ilmestyessä kasvustoon. Torjunnan vaikutus on kuitenkin rajallista, jos suojatoimenpiteitä kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämiseksi ei toteuteta samanaikaisesti. Suojatoimenpiteiden tarve on yleisesti tunnustettu ja niitä koskevat useat kansalliset määräykset ja kansainväliset sopimukset.

EU:n jäsenvaltioissa vastuu kasvinterveysäännöksistä oli ennen vuotta 1978 pääasiallisesti kansallisella tasolla, johon liittyi Yhdistyneiden kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestössä (FAO) vuonna 1951 tehdyn kansainvälisen kasvinsuojeluyleissopimuksen (International Plant Protection Convention, jäljempänä IPPC-sopimus, SopS 18/1992) sisältämiä velvoitteita.

IPPC-sopimuksen tarkoituksena on turvata yleinen ja tehokas toiminta kasvintuhoojien kulkeutumisen ja leviämisen estämiseksi ja edistää toimenpiteitä niiden torjumiseksi. Sopimus toimii kehyksenä ja foorumina kansainväliselle yhteistyölle, yhdenmukaistamiselle ja teknisammattillisen tiedon vaihdolle yhdessä alueellisten ja kansallisten kasvinsuojeluorganisaatioiden kanssa. Sopimuksella on merkittävä rooli kansainvälisessä kaupassa, sillä maailman kauppajärjestön sopimus terveys- ja kasvinsuojelutoimista (WTO/SPS-sopimus) tunnustaa IPPC-sopimuksen. SPS-sopimuksessa myös viitataan IPPC-sopimuksen nojalla laadittuihin kansainvälisiin kasvinterveysstandardeihin. Euroopassa toimiva IPPC-sopimuksessa

tarkoitettu alueellinen kasvinsuojelujärjestö on vuonna 1951 perustettu EPPO (Euroopan ja Välimeren maiden kasvinsuojelujärjestö). Se on hallitusten välinen alueellinen organisaatio, joka vastaa Euroopan ja Välimeren alueella kasvinsuojelun kansainvälisestä yhteistyöstä. EPPO:oon kuuluu tällä hetkellä 43 jäsenvaltiota. EPPO:n tavoitteina on muun muassa kehittää kansainvälistä strategiaa viljelykasveja ja metsiä vahingoittavien kasvintuhoojien kulkeutumisen ja leviämisen estämiseksi, vahvistaa kasvinterveysäännösten yhdenmukaistamista ja muita virallisen kasvinsuojelutoiminnan alueita sekä edistää uusien, turvallisten ja tehokkaiden kasvintuhoojien valvontamenetelmien käyttöä.

Suomen elintarviketalouden laatustrategia perustuu laatu- ja ketjuajatteluun. Lopputuotteen laadun varmistamiseksi tuotantoketjun ja sen valvonnan tulee olla aukoton ja jäljitettävissä ja laadunvarmistuksen ja vastuun tuotteiden laadusta tulee korostua ketjun kaikissa vaiheissa alkutuotannosta kuluttajalle saakka. Suomessa kasvinsuojelu on osa maatalouden ja kasvintuotannon panosketjua. Kasvintuotanto on puolestaan osa elintarviketalouden tuotantoketjua. Laatustrategian mukaisesti kasvintuotannon ja kasvituotteiden on oltava laadukkaita ja tuotteiden alkuperä ja tuotantotapa luotettavasti osoitettavissa.

2. Nykytila

2.1. Kasvinsuojelulainsäädäntö

Kasvinsuojelulaki (1203/1994), joka koskee toimenpiteitä kasvintuhoojien torjumiseksi ja niiden leviämisen estämiseksi, tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995. Lakiin on sen voimaantulon jälkeen tehty vain vähäisiä muutoksia, jotka liittyvät viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999) ja kasvinsuojelun valvontaorganisaation osittaiseen uudelleenjärjestämiseen eli työvoima- ja

elinkeinokeskusten perustamiseen. Lainsäädännön tarkoituksena on varmistaa, etteivät tietyt kasvintuhoojat pääse leviämään Suomeen saastuneiden kasvien, kasvituotteiden tai muiden tavaroiden mukana. Kasvinsuojelulain nojalla annetuissa maa- ja metsätalousministeriön päätöksissä ja asetuksissa säädetään yksityiskohtaisesti kasvien ja kasvituotteiden tuottamisen, markkinoinnin ja maahantuonnin ehtoista sekä eri kasvintuhoojien torjuntatoimenpiteistä. Maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä kasvinsuojelurekisteristä (maa- ja metsätalousministeriön määräyskokoelma nro 75/1994) luetellaan ne kasvintuhoojia helposti levittävät kasvit, kasvituotteet ja tavarat, joiden tuotantoa, markkinointia ja maahantuontia harjoittavat elinkeinonharjoittajat on merkittävä kasvinsuojelurekisteriin. Maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä toimenpiteistä kasvintuhoojien leviämisen estämiseksi ja hävittämiseksi (maa- ja metsätalousministeriön määräyskokoelma nro 35/1995) kasvintuhoojat jaetaan kahteen ryhmään, hävitettäviin ja muihin torjuttaviin kasvintuhoojiin. Päätöksessä säädetään, mihin toimenpiteisiin on ryhdyttävä, jos siinä mainittuja tuhojia esiintyy ja kuinka toimenpiteistä aiheutuvia kustannuksia ja vahinkoja korvataan valtion varoista. Merkittäviä säännöksiä sisältyy myös maa- ja metsätalousministeriön päätökseen kasvituotteiden maahantuonnissa, maastaviennissä ja markkinoinnissa noudatettavista kasvinsuojelun vaatimuksista (maa- ja metsätalousministeriön määräyskokoelma nro 105/1995). Päätöksessä säädetään ehtoja kasvien, kasvituotteiden ja muiden kasvintuhoojia todennäköisesti levittävien tuotteiden maahantuonnille, maastaviennille ja markkinoinnille. Lisäksi päätöksessä annetaan määräyksiä kasvinsuojeluviranomaisen suorittamista tarkastuksista sekä sen muista tehtävistä ja toimivallasta. Päätöksessä mainittuja kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita saadaan kuitenkin tuoda Suomeen sekä kuljettaa ja siirtää Suomessa ja Suomesta muihin EU:n jäsenvaltioihin koetoimintaa varten,

tieteelliseen tarkoitukseen ja lajikevalintatyötä varten noudattaen maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä kasvintuhoojien ja niiden isäntäkasvien kuljettamisen ehdoista (maa- ja metsätalousministeriön määräyskokoelma nro 13/1996) säädettyjä vaatimuksia. Kasvinsuojelulain nojalla maa- ja metsätalousministeriö on myös antanut päätöksen perunan rengasmädän hävittämiseksi (maa- ja metsätalousministeriön määräyskokoelma nro 100/1995). Päätöksen tarkoituksena on hävittää kyseinen tauti perunaa ammattimaisesti viljeleviltä tiloilta. Vastaavasti maa- ja metsätalousministeriö on säätänyt asetuksen *Ralstonia solanacearum* -tuhoojan torjunnasta (maa- ja metsätalousministeriön määräyskokoelma nro 36/2000). Asetuksen tavoitteena on tumman rengasmädän torjunta, leviämisen estäminen ja hävittäminen Suomessa. Kasvinsuojelulain nojalla maa- ja metsätalousministeriö on lisäksi kasvinsuojelutilanteen niin vaatiessa antanut päätöksiä ja säätänyt asetuksia, joilla on pyritty estämään jonkin tietyn, kasvinterveyttä uhkaavan kasvintuhoojan leviäminen Suomessa tai sen kulkeutuminen Suomeen. Maa- ja metsätalousministeriö on esimerkiksi antanut väliaikaisia kieltoja tuoda maahan Egyptissä tuotettua perunaa, koska riski perunan tumman rengasmädän leviämisestä Suomeen egyptiläisen perunan välityksellä oli suuri ennen kuin Euroopan yhteisöjen komissio ryhtyi toimiin perunan tuonnin rajoittamiseksi Egyptistä EU:n alueelle. Ministeriö on myös antanut yksipuolisen asetuksen vaadittavista lisätoimenpiteistä maahantuotaessa havupuupakkausmateriaalia tietyistä maista mäntyankeroisen leviämisen estämiseksi. Asetus oli voimassa 1.10.2001 asti eli kunnes komission päätös koko yhteisön alueen suojaamiseksi tuli voimaan.

2.2. Muu lainsäädäntö

Kasvintuhoojien leviämisen estämistä koskevia säännöksiä on myös muussa lainsäädännössä kuin kasvinsuojelulaissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä.

Metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annettu laki (263/1991) koskee hyönteisten ja sienten metsässä kasvaville puille aiheuttamia tauteja ja vahinkoja, joista aiheutuu merkittävää puun tuoton vähentymistä tai laadun heikkenemistä. Maa- ja metsätalousministeriö saa lain nojalla antaa määräyksiä bakteerien, virusten ja muiden eliöiden aiheuttamien metsätuhojen ehkäisemiseksi.

Kasvintuhojat leviävät helposti viljelyksille kasvintuotannossa käytettävien lisäysaineistojen eli siementavaran ja taimiaineistojen mukana, minkä vuoksi lisäysaineistojen tuotantoa ja markkinointia koskevissa laeissa ja niiden nojalla annetuissa alemmanasteisissa säädöksissä on määrätty kasvintuhoojien leviämisen estämisestä. Tällaisia lakeja ovat taimiaineistolaki (1205/1994) ja laki metsänviljelyaineiston kaupasta (684/1979). Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annetussa laissa (356/1995) maa- ja metsätalousministeriölle on annettu valtuus määrätä Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella Tyrnävän ja Limingan kunnissa noudatettavista kasvinsuojelutoimenpiteistä sen mukaan kuin korkealaatuisen ja terveen siemenperunan tuotannon edellytysten säilyttäminen alueella vaatii. Säännöksen tavoitteena on pitää Siemenperunakeskuksen tuotantoalue puhtaana perunalle vaarallisista kasvintuhoojista.

2.3. Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Euroopan yhteisössä (EY) annettiin vuonna 2000 uusi neuvoston direktiivi 2000/29/EY kasvien ja kasvituotteiden haitallisten organismien jäsenvaltioihin kulkeutumisen estämiseen liittyvistä suojatoimenpiteistä (jäljempänä kasvinterveysdirektiivi). Tämä tärkein kasvinsuojeludirektiivi korvasi aikaisemman, vuonna 1976 annetun vastaavan neuvoston direktiivin 77/93/ETY lukuisine muutoksineen. Direktiivissä on lueteltu ne erityisen vaaralliset haitalliset organismit, joiden kulkeutuminen alueelleen

jokaisen jäsenvaltion on estettävä. Samoin direktiivissä on luettelo niistä kasveista ja kasvituotteista, joiden maahantuonti jäsenvaltion on kiellettävä, jos tällaiset kasvit tai kasvituotteet ovat tiettyjen direktiivissä lueteltujen haitallisten organismien saastuttamia tai jos niitä ei lähtömaassa ole tarkastettu. Direktiivin lähtö-kohtana on, että kasvintarkastukset yhteisössä rajoitetaan koskemaan tuotteita, jotka ovat peräisin EU:n ulkopuolisista valtioista ja tapauksia, joissa on aihetta epäillä, että jotain kasvinsuojelusäännöstä ei ole noudatettu. Sisämarkkinoilla vallitsevan tavarakaupan vapauden vuoksi kaikkia muista jäsenvaltioista tulevia kasveja ja kasvituotteita ei voida tarkastaa rajalla. Vastuu yhteisön sisäiseen kauppaan tarkoitetun tavaran kasvinterveydestä ja sen edellyttämästä tarkastuksesta on tuottajalla ja tuottajamaan viranomaisilla. Kunkin jäsenvaltion viranomaiset saavat kuitenkin suorittaa pistokoeluentoista niin kutsuttua markkinavalvontaa alueellaan kuljetuksen ja markkinoinnin eri vaiheissa. Lisäksi direktiivissä edellytetään, että helposti kasvintuhoojia levittävien kasvien ja kasvituotteiden tuottajat ja markkinoijat on rekisteröitävä. Direktiivissä säädetään myös kasvipassin eli sisämarkkinoilla kasvinterveystodistuksen korvaavan todistuksen käyttämisestä.

Tiettyjen sellaisten velvoitteiden vahvistamisesta, jotka kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden tuottajien ja tuojien on täytettävä, sekä heidän rekisteröintiään koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetussa komission direktiivissä 92/90/ETY (jäljempänä toimijan rekisteröintidirektiivi) on määrätty tarkemmin kasvinsuojelurekisterin perustamisesta. Rekisteriin merkitsemisen edellytyksenä on, että toimija ylläpitää kaaviota, josta ilmenee kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhoja voi helposti levitä, sijainti sekä tiedostoa yksikköön hankituista, tuotetuista ja markkinoiduista kasveista. Toimijan on lisäksi itse tarkastettava toimipaikat kasvintuhoojien toteamiseksi ja ilmoitettava kasvinsuojeluviranomaiselle toteamansa tai

epäilemänsä kasvintuhoojien esiintymiset. Toimijan tulee myös nimetä rekisteriin kasvinsuojelun täytäntöönpanosta vastaava henkilö, eikä yksikkö muutenkaan saa toimia kasvinsuojelusäännösten vastaisesti. Jos rekisteriin merkitty yksikkö ei noudata säännöksiä, se voidaan poistaa rekisteristä, jolloin se ei voi markkinoida rekisterimenettelyn piiriin kuuluvia tuotteita. Kasvipassin käyttämisestä kasvien ja kasvituotteiden markkinoinnissa on säädetty tiettyjä kasveja, kasvituotteita tai muita tavaroita yhteisön sisällä kuljettaessa käytettävien kasvipassien standardoinnista ja kasvipassien myöntämistä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen vahvistamisesta sekä niiden korvaamiseen liittyvistä edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä annetussa komission direktiivissä 92/105/ETY, (jäljempänä kasvipassidirektiivi). Direktiivi määrittelee, millä edellytyksillä kasvipassi voidaan myöntää ja mitä tietoja kasvipassissa on ilmoitettava. Kasvinterveysdirektiivissä puolestaan on lueteltu ne tuotteet, joita saadaan markkinoida yhteisössä vain kasvipassilla varustettuina. Kasvinterveysdirektiiviä täydentää kasvien terveyteen liittyville erityisille vaaroille alttiina olevien yhteisön alueiden tunnustamisesta suojelluiksi ja direktiivin 92/76/ETY muuttamisesta annettu komission direktiivi 2001/32/EY. Suoja-alueeksi nimeäminen tarkoittaa, että EU tunnustaa, että tietyt kasvintuhoojaa ei esiinny suoja-alueella, vaikka se alueen kasvu- ja ilmasto-olot huomioon ottaen saattaisi siellä esiintyä. Jäsenvaltio saa EY:n säädösten mukaisesti sisämarkkinaperiaatteen estämättä noudattaa tavanomaista ankarampia kasvinsuojeluvaatimuksia suoja-alueen pitämiseksi puhtaana kyseisestä kasvintuhoojasta. EU voi esimerkiksi asettaa ehtoja ja rajoituksia kasvintuhoojan isäntäkasvien tuonnille suoja-alueelle. Suomi on direktiivissä tällä hetkellä säädetty kokonaan suoja-alueeksi viiden kasvintuhoojan osalta ja lisäksi osittain yhden tuhoajan osalta. Komission direktiivin 95/44/EY edellytyksistä, joilla neuvoston direktiivin 77/93/ETY liitteissä I—V lueteltuja tiettyjä

haitallisia organismeja, kasveja, kasvituotteita tai muita tavaroita saa tuoda yhteisöön tai sen tietyille suojelluille alueille taikka siirtää yhteisössä tai sen tietyillä suojelluilla alueilla kokeellisia tai tieteellisiä tarkoituksia tai lajikevalintatyötä varten (jäljempänä tutkimuksen poikkeuslupadirektiivi) mukaan kasvinterveysdirektiivissä säädettyjen kieltojen estämättä haitallisia organismeja, kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita saa erityisillä ehdoilla poikkeuksellisesti tuoda yhteisöön tai suoja-alueille. Direktiivi asettaa ankaria ehtoja ja rajoituksia sekä tutkimusta tekeville laitoksille ja niiden toiminnalle että kyseisen jäsenvaltion kasvinsuojeluviranomaisille. Kasvinterveysdirektiivin mukaan komissiolla on oikeus tarkastaa ja valvoa sen noudattamista jäsenvaltioissa. Yhteisöllä on tarkastusvirasto, jonka tehtävänä on sekä auttaa että valvoa jäsenvaltioita direktiivin noudattamisessa ja lisätä jäsenvaltioiden luottamusta järjestelmän toimintaan. Euroopan unionissa toimii lisäksi komission pysyvä kasvinterveyskomitea, jossa jäsenvaltioiden edustajat keskustelevat kasvinterveystilanteesta sekä kasvinterveyttä koskevasta lainsäädännöstä jäsenvaltioissa. Komiteassa käsitellään jäsenvaltioiden laatimat vuosittaiset raportit kasvintuhoojien esiintymisestä ja torjunnasta unionin alueella sekä arvioidaan, mihin toimenpiteisiin raporttien osoittaman kasvinterveystilanteen johdosta tulisi ryhtyä. Edellä mainittujen yleisluonteisten, useita kasvintuhoojia tai kasveja koskevien direktiivien lisäksi yhteisön lainsäädäntöön sisältyy muutamia direktiivejä, jotka koskevat yksittäisiä kasvintuhoojia. Nämä niin kutsutut valvontadirektiivit ovat yleisluonteisia direktiivejä yksityiskohtaisempia ja niitä on annettu erityisen haitallisina pidettyjen organismien torjumiseksi. Perunasyöpää koskee perunasyövän torjunnasta annettu neuvoston direktiivi 69/464/ETY, ja keltaista peruna-ankeroista koskee keltaisen peruna-ankeroisen torjunnasta annettu neuvoston direktiivi 69/465/ETY. Omat neuvoston antamat direktiivinsä on myös esimerkiksi perunan vaalean rengasmädän ja tumman

rengasmädän torjumiseksi.

2.4. Nykytilan arviointi

Vastuu kasvinsuojelusäännösten noudattamisesta on EU:n sisäisessä kaupassa ensisijaisesti tuottajalla ja markkinoijalla. Unioniin kuulumattomista maista tuotavat kasvit ja kasvituotteet tarkastetaan yhteisön rajoilla ennen tuonnin hyväksymistä. EU:n sisällä liikkuvaan tavaraan kohdistetaan markkinavalvontana kasvinterveystarkastuksia ainoastaan pistokokein.

Suomeen tuodaan vuosittain EU:n ulkopuolisista valtioista 1 500—2 500 kasvintuhoojien leviämisen kannalta merkityksellistä tavaralähetystä. EU:n ulkopuolelta tuleville lähetyksille annettujen maahantuontikieltojen määrä vaihtelee vuosittain alle kymmenestä aina muutamaan sataan kieltoon saakka. Maahantuontikiellon saaneet lähetykset on joko palautettu lähettäjävaltioon, hävitetty, puhdistettu tai desinfioitu. EU:n jäsenvaltioista tuodaan huomattavia määriä kasveja ja kasvituotteita, joiden terveyttä valvotaan markkinavalvonnan keinoin. Sisämarkkinakaupan luonteen vuoksi yhteisöstä tuotavien lähetysten lukumäärää on mahdoton arvioida.

Tarkastuksilla sekä kaikkein riskialttiimpien kasvien ja kasvituotteiden tuontikielloilla ja tuonnin rajoituksilla on pystytty estämään tai ainakin hidastamaan eräiden sellaisten vaarallisten kasvintuhoojien leviämistä, jotka ovat yleistyneet muualla Euroopassa. Joitakin meillä ennestään esiintymättömiä, varsinkin kasvihuoneviljelmien kasvintuhoojia, on löytynyt, mutta niiden esiintymät on pystytty hävittämään kasvinsuojelulaissa säädettyjen valtuuksien nojalla.

Vuoden 1997 alun jälkeen maamme viljelmillä on annettu vuoden 2000 loppuun mennessä yhteensä yli 700 kasvintuhoojien torjuntamääräystä. Suuri osa niistä on koskenut perunan vaaleaa rengasmätää ja keltaperuna-ankeroista. Valtion tulo- ja menoarviossa on vuosittain varattu määräraha kasvinsuojelulain edellyttämien

toimenpiteiden ja kasvintuhoojien aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen. Vuoden 1997 alusta vuoden 2000 loppuun mennessä korvauksia on maksettu yhteensä 5,89 miljoonaa euroa yhteensä 930 tapauksessa. Korvauspäätösten lukumäärä on suurempi kuin torjuntamääräysten lukumäärä, sillä samaan tapaukseen on voinut liittyä useampi maksatuskertta.

Kasvinsuojelulaissa tarkoitettu kasvinsuojeluviranomainen on tällä hetkellä Kasvintuotannon tarkastuskeskus (jäljempänä tarkastuskeskus). Tarkastuskeskuksella on siten päävastuu kasvinterveystarkastusten ja valvonnan toteuttamisesta. Tarkastuskeskuksen apuna myös työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot tekevät kasvinsuojelusäännösten edellyttämiä tarkastuksia ja päätöksiä. Tarkastuskeskus voi lisäksi tarvittaessa valtuuttaa muita tarkastajia kasvinterveyden

valvontatehtäviin. Valtuutusta koskevia säännöksiä on käytännössä koettu tarpeelliseksi täsmentää siten, että laista kävisi selvästi ilmi, että tarkastuskeskuksen tai työvoima- ja elinkeinokeskusten tarkastajia ei tarvitse erikseen valtuuttaa tarkastajiksi, koska heillä on valtuutus toimeen jo virkansa puolesta. Tarkastuskeskus vahvistaa kasvintarkastajien pätevyysvaatimukset ja varmistuu käytännössä siitä, että tarkastajilla on tehtäviin riittävä koulutus ja muu pätevyys.

Kasvinsuojelulaissa on myös virka-apusäännös, jonka nojalla tarkastuskeskus tai valtuutettu tarkastaja voivat pyytää poliisi-, tulli- ja paloviranomaisilta virka-apua kasvinsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnassa. Virka-apupyynnöitä voidaan kuitenkin käyttää vain yksittäistapauksissa. Muilla viranomaisilla ei ole resursseja hoitaa jatkuvasti suuria määriä kasvinterveystarkastuksia virka-apuasoina omien varsinaisten tehtäviensä lisäksi. Siksi normaalin kasvinterveysvalvonnan toteuttaminen ei voi perustua virka-apupyynnöihin.

Yhteisölainsäädäntö säättää velvollisuuden varustaa tietyt kasvit, kasvituotteet ja muut tavarat, joiden mukana kasvintuhooja voi

helposti levitä, yhteisön tarkemmin määrittelemällä todistuksella tuotaessa tällaisia tavaroita yhteisön alueelle ja siirrettäessä niitä yhteisön sisällä. Sisämarkkinakaupassa edellytetään pääsääntöisesti kasvipassin käyttöä. Siirrettäessä tavaroita yhteisön sisällä tällaiset tavarat tarkastetaan vain pistokokein. Maahantuotaessa tiettyjä yhteisölainsäädännössä mainittuja tavaroita niillä tulee pääsääntöisesti olla niin kutsuttu kasvinterveystodistus.

Kasvinterveystodistuksella lähettäjään kasvinsuojeluviranomainen vakuuttaa, että tavara täyttää EY:n kasvinsuojeluvaatimukset. Suomeen tuotaessa tavarasta tehdään niin sanottu tuontikelpoisuuden selvitys. Selvityksen tekee joko tarkastuskeskuksen tai työvoima- ja elinkeinokeskuksen tarkastaja tai tarkastuskeskuksen valtuuttama tarkastaja. Selvityksessä tarkastetaan, että estettä tavaralle maahantuonnille ei ole ja että tavaralle on annettu asianmukainen, voimassaoleva kasvinterveystodistus ja tarvittaessa myös jälleenvientitodistus. Selvityksessä tarkastetaan myös, että todistus ja tavara vastaavat toisiaan. Tämän jälkeen suoritetaan varsinainen kasvinterveystarkastus.

Kasvinterveystarkastus tehdään ennen tavarannullausta ja vapaaseen liikkeeseen laskemista.

Käytännössä maahantuojia sopii tarkastajan kanssa tarkastuksesta. Maahantuojia tai huolitsijia toimittaa tarkastajalle kasvinterveystodistuksen sekä muut asiakirjat, joista selviää lähetyksen sisältö. Muita asiakirjoja voivat olla esimerkiksi kauppalasku tai kuormausluettelo. Tarkastaja varmistaa kasvinterveystodistuksen ja siinä esitettyjen tietojen oikeellisuuden sekä tekee tarvittaessa kasvin-terveystarkastuksen sen varmistamiseksi, että tavaraerä vastaa vaatimuksia. Tarkastaja ottaa myös tarvittaessa tavarasta näytteen laboratoriotutkimuksia varten. Ellei esettä maahantuonnille ole, tarkastaja tekee päätöksen tuonnin sallimisesta. Hän leimaa ja allekirjoittaa joko kasvinterveystodistuksen tai jälleenvientitodistuksen. Maahantuojia esittää tarkastajan hyväksymän asiakirjan

muiden asiakirjojen kanssa tulliviranomaiselle tavarannullausta varten. Jotkut maahantuojat ovat kritisoineet nykyistä järjestelmää ilmoittaen, että kahden eri viranomaisen kanssa asioiminen aiheuttaa maahantuojille tarpeetonta lisätyötä ja ajanhukkaa.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Hyvän kasvinterveyden tilan ylläpitäminen edistää maa-, metsä- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä. Hyvä kasvinterveyden tila vaikuttaa tuotteiden laatuun ja välillisesti elintarvikkeiden turvallisuuteen vähentyneenä torjunta-aineiden käyttötarpeena. Kasvintuotannon lisäksi kasvinterveyden tilalla on myös vaikutus ympäristöön ja luonnonvaraisten kasvien elinehtoihin.

Esityksen tarkoituksena on uudistaa ja ajanmukaistaa kasvinsuojelulainsäädäntöä ottaen huomioon käytännössä esiin tulleet muutostarpeet sekä yleisen lainsäädännön muutoksista, kuten uudesta perustuslaista, aiheutuvat vaatimukset. Erityistä huomiota on kiinnitetty valvonnan asianmukaiseen järjestämiseen ja käytännössä esiintyneiden lainsäädännön rikkomusten ehkäisemiseen sekä valvontaa koskevien säännösten selkeyttämiseen ja ajanmukaistamiseen.

Keskeisenä keinona lainsäädännön tavoitteiden toteuttamiseksi laissa ehdotetaan säädettäväksi kasvinsuojelurekisteristä. Säännösten ajanmukaistamiseksi ja valvontajärjestelmän selkeyttämiseksi lakiin sisältyvässä julkisen vallan käyttöä ja norminantoa koskevissa säännöksissä sekä muissa hallinnollisoikeudellisissa säännöksissä on huomioitu sääntelyyn liittyvän yleislainsäädännön muutokset sekä tarkastus- ja valvontatoimintaa koskevat yleiset kehityslinjat. Valvonnan asianmukaiseksi järjestämiseksi ja lainsäädännön rikkomusten ehkäisemiseksi lainsäädännön valvonta-, pakkokeino- ja

seuraamusjärjestelmää ehdotetaan kehitettäväksi ja tehostettavaksi. Säännösten selkeyttämiseksi ehdotetun lain rakennetta ja säännösten järjestystä ehdotetaan eräiltä osin muutettavaksi voimassa olevaan lakiin verrattuna.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Suomen uudessa perustuslaissa, joka tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2000, uudistettiin kokonaisuudessaan asetusten antamista ja lainsäädäntövallan siirtämistä koskeva sääntely. Perustuslain 80 §:n mukaan asetuksen antaminen perustuu aina joko perustuslaissa tai muussa laissa säädettyyn nimenomaiseen valtuutukseen. Lisäksi yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, voidaan säätää vain lailla.

Kasvinterveyttä säätelevässä lainsäädännössä on ollut käytäntönä sisällyttää lakiin laajat asetuksenantovaltuudet maa- ja metsätalousministeriölle. Alaa koskeva normisto on siten käytännössä täsmentynyt lukuisten ministeriön antamien päätösten ja asetusten kautta. Perustuslaista johtuen kasvinsuojelulain nojalla annetuista asetuksista tulee nostaa lain tasolle kaikki ne normit, jotka koskevat yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita perustuslain 80 §:ssä tarkoitettuihin tavoin.

EY:n lainsäädäntö kasvinterveysalalla on runsasta ja nopeasti muuttuvaa. Sääntelytekniikka perustuu säädöksiin liitettäviin laajoihin liitteisiin, joissa säädösoosan normit kohdistetaan tiettyihin kasvi- tai kasvintuhoojaryhmiin. Tästä johtuen on välttämätöntä, että laissa säilytettäisiin maa- ja metsätalousministeriön laaja asetuksenantovaltuus useista teknisistä yksityiskohdista. Keskeiset yksilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavat normit sisällytettäisiin lakiin, mutta niiden tapauskohtainen sisältö tarkentuisi vasta asetuksissa. Tämä ratkaisu on välttämätön EY:n lainsäädännön kansallisen täytäntöönpanon kannalta, sillä kasvinterveyttä koskevien yhteisösäädösten muutosnopeus on niin suuri, ettei niitä

käytännön syistä ole mahdollista kaikilta osin sisällyttää kansallisiin lakeihin.

Esityksessä ehdotetaan, että kasvien, kasvituhotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana vaarallinen kasvintuhooja voi helposti levitä, markkinointia, markkinointia varten tuottaminen, varastoiminen ja maahantuominen edellyttäisi voimassa olevan lainsäädännön tavoin, että ammattimaisesti tällaista toimintaa harjoittavan henkilön olisi pääsääntöisesti rekisteröidyttävä tarkastuskeskuksen pitämään kasvinsuojelurekisteriin. Toimijan ei kuitenkaan tarvitsisi rekisteröityä, jos häntä voitaisiin pitää paikallismarkkinoijana. Rekisteröitymisvelvollisuus ei koskisi myöskään sitä, joka satunnaisesti maahantuo vain pieniä määriä tällaisia tavaroita omaan käyttöönsä. Maa- ja metsätalousministeriö antaisi asetuksella tarkemmat säännökset siitä, mitä kasveja, kasvituhotteita ja muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, rekisteröintivaatimus koskisi. Jos ehdotetussa laissa säädettäisiin asiasta yksityiskohtaisesti, tulisi lakiin liittää laajat, tekniset ja yksityiskohtaiset liitteet, joita jouduttaisiin muuttamaan jopa useita kertoja vuodessa, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Perustuslain 80 §:n vaatimusten mukaisesti lain 5 §:ään ehdotetaan otettavaksi maa- ja metsätalousministeriön asianomaiseen päätökseen tällä hetkellä sisältyvä luettelo kasvinsuojelurekisteriin merkittävistä tiedoista.

Lakiehdotuksen mukaan tiettyjä kasveja, kasvituhotteita ja muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, saataisiin edelleenkin markkinoida vain kasvipassilla, muulla kasvinterveydestä annettulla todistuksella tai rekisterinumerolla varustettuina ja maahantuoda vain kasvinterveystodistuksella tai muulla kasvinterveydestä annettulla todistuksella varustettuina. Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi nykyiseenkin lainsäädäntöön sisältyvä toimijan velvollisuus pitää toiminnastaan tiedostoa sekä ilmoittaa toiminnassa tapahtuvista muutoksista.

Esityksen 12 §:ssä ehdotetaan tarkennettavaksi kasvintuhoojien torjuntaa

koskevaa säännöstä. Säännöksen sisältöön ei ole tarkoitus tehdä asiallisia muutoksia. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin 12 §:n 1 momentissa lueteltujen rajoitusten, kieltojen ja toimenpiteiden sekä niitä koskevien menettelyjen täytäntöönpanosta. Lisäksi pykälässä ehdotetaan, että tarkastuskeskukselle annettaisiin oikeus ryhtyä maa- ja metsätalousministeriön luvalla torjuntatoimenpiteisiin myös sellaisten kasvintuhoojien osalta, joista ei ole annettu edellä tarkoitettua maa- ja metsätalousministeriön asetusta. Tarkastuskeskus voisi kiireellisissä tilanteissa ryhtyä toimenpiteisiin jo ennen luvan antamista.

Ehdotuksen mukaan viranomaisorganisaatio säilyisi asiallisesti lähes ennallaan, mutta sitä koskevia säännöksiä selkeytettäisiin. Päävastuullisena valvontaviranomaisena toimisi edelleen tarkastuskeskus. Tarkastuskeskus käyttäisi valvonnessa edelleen apunaan työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja sekä valtuuttamia tarkastajia, joilla voimassa olevan lain terminologiasta poiketen tarkoitettaisiin ainoastaan viranomaisorganisaation ulkopuolisia henkilöitä. Lisäksi tullilaitos lisättäisiin valvontaviranomaisiin. Se voisi valvoa maahantuontia tarkastuskeskuksen ohella niiltä osin, kuin sille maa- ja metsätalousministeriön asetuksella olisi tällaisia tehtäviä siirretty. Lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluisivat maa- ja metsätalousministeriölle. Euroopan unionin ulkopuolisista valtioista tuotavien kasvien ja kasvituoitteiden kasvinterveyden valvonnessa on tällä hetkellä resurssipula, joka koskee erityisesti hedelmiä. Suomi on Euroopan unionin jäsenenä sitoutunut valvomaan tuontitavaran kasvinterveyttä yhteisön lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Tuonin valvonnessa tarvittava resurssien lisäys on edullisimmin järjestettävissä siten, että tulliviranomaisille annetaan laissa yleinen valtuus hoitaa kasvinsuojelulainsäädännön mukaista maahantuontivalvontaa tarkastuskeskuksen ja sen valtuuttamien tarkastajien ohella. Tullilaitokselle siirrettävistä

tarkastuskeskuksen toimivaltaan kuuluvista tehtävistä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, joka perustuisi maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön asiasta tekemään sopimukseen. Sopimuksessa sovittaisiin tulliviranomaisille annettavasta toimivallasta tehdä kasvinterveystarkastus unionin ulkopuolelta tuotaville sopimuksessa tarkemmin määritellyille tavaroille sopimuksessa tarkemmin määritellyllä tavalla. Tulliviranomaiset työskentelevät valmiiksi siellä, missä kasvinterveydellinen valvonta toteutetaan. Jos tulliviranomaiset muiden tuonin valvontaan ja tuontiselvityksiin liittyvien tehtäviensä lisäksi suorittavat myös kasvinterveystarkastuksia, vaatisi tarvittavien lisäresurssien järjestäminen huomattavasti vähemmän taloudellista panostusta kuin lisäresurssien järjestäminen muilla keinoin, esimerkiksi hankkimalla tarkastuskeskukselle omia tarkastajia kaikkiin maahantuontipaikkoihin, joiden kautta hedelmiä tuodaan. Uusi käytäntö varmistaisi sen, että samaan tuontierään ei kohdistuisi samanaikaisesti usean viranomaisen tekemiä tarkastuksia. Ensisijaisesti tullilaitokselle olisi tarkoitus siirtää EU:n ulkopuolisista valtioista tuotavien hedelmien kasvinterveysvalvonta.

Lakiin ehdotetaan erikseen otettavaksi maininta siitä, että EY:n komission valtuuttamat tarkastajat voisivat yhteistyössä tarkastuskeskuksen kanssa suorittaa lain 21 §:ssä tarkoitettuja tarkastuksia ja saada 22 §:ssä tarkoitettuja tietoja ja asiakirjoja. Valvonnan tehostamiseksi ehdotetaan tarkistettavaksi lain rangaistussäännöstä. Tarkastuskeskukselle annettaisiin mahdollisuus tietyin edellytyksin antaa kirjallinen huomautus lainsäädännön rikkomisesta. Viranomaiset voisivat vaikuttaa lainsäädännön noudattamiseen myös julkaisemalla valvonnan tulokset. Esityksessä ehdotetaan, että lakia alemmanasteiset, tarkemmat säännökset annettaisiin yleensä maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. Nämä säännökset ovat hyvin yksityiskohtaista, teknisluonteista sääntelyä, joka sisältyy pääosin suoraan yhteisön kasvinterveyttä

koskeviin direktiiveihin. Ministeriön säännökset sisällytettäisiin nykyiseen tapaan pääosin kasvintuhoojakohdaisiin sekä tiettyjä kasveja, kasvituotteita tai muita tavaroita, joiden mukana vaarallinen kasvintuhooja voi helposti levitä, koskeviin alemmanasteisiin säädöksiin.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole olennaisia taloudellisia vaikutuksia voimassa olevan lainsäädännön mukaiseen järjestelmään verrattuna.

Kasvinsuojelulain mukaisiin korvauksiin tarvittavat varat osoitetaan vuosittain valtion talousarviossa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan pääluokasta arviomäärärahana. Vuonna 2002 kasvinsuojelukorvauksiin on osoitettu momentilla 30.01.41 (Eräät korvaukset) 2 075 000 euroa, mikä vastaa viime vuosina maksettujen korvausten tasoa. Korvausten vuotuisen kokonaismäärään ei odoteta suuria muutoksia.

EU:n ulkopuolisista valtioista tuotavien hedelmien valvonta edellyttää lisävoimavaroja maahantuonnin valvontaan. Lisävoimavarojen määrään vaikuttaa kasvinterveystilanne sekä se tapa, jolla jatkuvasti lisääntyvät tarkastus- ja valvontatehtävät kansallisesti päätetään hoitaa. Esityksessä lähdetään siitä, että voimavarojen lisäys on edullisimmin järjestettävissä siten, että tarkastuskeskuksen lisäksi tulliviranomaisille annetaan lain nojalla säädettävässä maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa valtuudet hoitaa kasvinsuojelulainsäädännön mukaista tuonnin valvontaa asetuksessa tarkemmin määriteltävän työnjaon mukaisesti. Tulliviranomaiset työskentelevät valmiiksi siellä, missä kasvinterveydellinen tuonnin valvonta toteutetaan ja he voisivat suorittaa vaadittavat kasvinsuojelutarkastukset muiden tuonnin valvontaan ja tuontiselvityksiin liittyvien tehtäviensä ohella, jolloin lisääntyneet tehtävät olisi hoidettavissa taloudellisemmin kuin muilla keinoin, esimerkiksi hankkimalla tarkastuskeskukselle

omia tarkastajia tullitoimipaikkoihin. Tarvittavien lisäresurssien määrä voidaan arvioida vasta maa- ja metsätalousministeriön asetusta valmisteltaessa, joten esityksellä ei tältä osin ole merkittäviä välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksen organisaatio- ja henkilöstövaikutusten osalta viitataan siihen, mitä edellä kohdassa 4.1. on sanottu tullilaitoksen ja tarkastuskeskuksen tehtävien ja voimavarojen osalta.

4.3. Ympäristövaikutukset

Eurooppaan verrattaessa Suomen kasvinterveystilanne on tällä hetkellä hyvä. Kasvinterveyttä koskevan lainsäädännön tavoitteena on pysyttää maamme kasvinterveys hyvällä tasolla ja estää maa-, metsä- ja puutarhataloudelle sekä yleisemminkin kasvillisuudelle vaarallisten kasvintuhoojien leviäminen Suomeen ja Suomessa jo olevien tuhojien leviäminen Suomessa. Kasvintuhoojien leviämisen estämiseen tähtäävillä toimenpiteillä voidaan estää torjunta-aineiden käytön määrällistä lisääntymistä. Esimerkiksi koloradokuoriaisen torjuntaruiskutuksia ei Suomessa tarvita osana normaalia perunanviljelyä.

5. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä tarkastuskeskuksen sekä tullilaitoksen kanssa. Valmistelussa on kuultu myös Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:tä ja Puutarhaliitto-Trädgårdsförbundet ry:tä.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, ympäristöministeriöltä, ulkoasiainministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriön metsäosastolta ja maatalousosaston puutarhayksiköltä, Ålands

landskapsstyrelsetä, Hämeen, Etelä-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoilta, Kauhavan ja Kylmäkosken maaseutuelinkeinoviranomaisilta, Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta, Kasvintuotannon tarkastuskeskukselta, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukselta, Metsäntutkimuslaitokselta, Metsähallitukselta, Metsäkeskuksilta, Tullihallitukselta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Metsäteollisuus ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundet rf:ltä, Maaseutukeskusten liitolta, Svenska Lantbrukssällskapens förbundet rf:ltä, Elintarviketeollisuus ry:ltä, Kauppapuutarhaliitolta, Puutarhaliitto-Trädgårdsförbundet ry:ltä, Taimistonviljelijät-Plantskoleodlarna ry:ltä ja Helsingin yliopiston soveltavan biologian laitokselta.

Lausunnoissa pidettiin kasvinsuojelulain kokonaisuudistusta perusteltuna ja tarpeellisena ja ehdotetun lain todettiin antavan hyvät perusedellytykset nykyaikaisen kasvinsuojelun toteuttamiselle. Lausunnoissa korostettiin myös elintarvikkeiden korkean laadun ja elintarvikkeiden tuotantoketjun jäljitettävyyden tärkeyttä. Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota ehdotetun lain määritelmiin, joita lausuntojen pohjalta muutettiin paremmin tämänhetkisiä tieteellisiä määrittelyjä vastaaviksi. Tiettyjen kasvinsuojelutarkastuksiin liittyvien tehtävien siirtämistä osittain tullilaitokselle pidettiin pääasiallisesti tarkoituksenmukaisena. Valtiovarainministeriön lausunnossa kiinnitettiin huomiota tehtävien siirrosta aiheutuvien kustannusten määrän arviointiin, minkä vuoksi tehtävien siirtojen laajuus ja yksityiskohtainen sisältö ehdotetaan määriteltäväksi tehtävien siirtojen yhteydessä tehtävän maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön välisen sopimuksen pohjalta annettavassa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa. Oikeusministeriön lausunnossa esitettiin

useita tarkennuksia ja muusta lainsäädännöstä aiheutuvia lisäyksiä lakiehdotukseen. Nämä huomautukset on otettu lakiehdotuksessa huomioon. Muilta osin lausunnoissa esitetyt lakiehdotuksen yksityiskohtia koskevat huomautukset on pyritty ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon esitystä valmisteltaessa.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Suomi on Euroopan unionin jäsenenä ollut velvollinen yhdenmukaistamaan kasvinterveyslainsäädäntönsä yhteisön kasvinterveysdirektiivien kanssa.

Suomi on sitoutunut Yhdistyneiden kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestön IPPC-sopimuksen velvoitteisiin sekä EPPO:n suositukseen. Myös maailman kauppajärjestön SPS-sopimus on huomioitava kansallisesta lainsäädännöstä päätettäessä ja sitä sovellettaessa. Näiden sopimusten tarkoituksena on yhdenmukaistaa kasvintuhoojan käsite sekä kasvintuhoojien torjuntaa ja leviämistä estävät eri maiden säännökset siten, että niistä aiheutuisi mahdollisimman vähän haittaa kansainväliselle kaupalle.

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys lahjontaa koskevien Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä eräiden virkarikoksia ja niihin liittyviä rikoksia koskevien säännösten muuttamisesta (HE 77/2001 vp), jossa ehdotetaan rikosoikeudellisen virkavastuun laajentamista siten, että julkista valtaa käyttävänä henkilönä pidettäisiin myös sitä, joka osallistuu julkista valtaa koskevan päätöksen valmisteluun muun muassa suorittamalla tarkastuksia (40 luvun 11 §:n 5 b -kohta). Jos ehdotettu rikoslain muutos tulisi voimaan ennen ehdotettua lakia, tulisi ehdotetun lain 16 §:n 1 momentin maininta valtuutettujen tarkastajien rikosoikeudellista virkavastuuta koskevista säännöksistä poistaa tarpeettomana.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Tavoite.* Suomessa kasvinterveyden tila on tällä hetkellä hyvä. Tämä koskee etenkin haitallisia kasvintuhoojia, joista käytetään vakiintuneen käytännön mukaan termiä vaaralliset kasvintuhoajat. Tavoitteena on turvata nykyisen maailmanlaajuisestikin korkeatasoisen kasvinterveystilanteen säilyminen myös tulevaisuudessa.

Edellä mainitun tavoitteen toteuttamiseksi ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kasvinterveyden suojelemisesta, joka korvaisi voimassa olevan kasvinsuojelulain. Lain nimen muuttaminen ehdotetun kaltaiseksi kuvaisi nykyistä paremmin lain sisältöä ja tavoitteita nostamalla jo otsikkotasolla esille lain suojeluobjektin. Lain tarkoituksena olisi 1 §:n mukaan ylläpitää hyvää kasvinterveyden tilaa ja siten edistää alan toimintasektoreiden eli maa-, metsä- ja puutarhatalouden sekä elintarviketuotannon toimintaedellytyksiä. Hyvän kasvinterveyden tilan ylläpitämisellä pyritään myös edistämään elintarvikkeiden turvallisuutta ja tuotteiden laatua. Elintarvikkeiden tuotantoketju pyritään laatu- ja ketjuajatteluun perustuvassa Suomen elintarviketalouden laatustrategiassa näkemään yhtenä kokonaisuutena, jonka valvonnan tulisi olla aukoton ja jäljitettävissä ja laadunvarmistuksen ja vastuun tuotteiden laadusta tulisi korostua ketjun kaikissa vaiheissa alkutuotannosta kuluttajalle saakka.

2 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momentin mukaan lain soveltamisalaan kuuluisivat edelleen ne toimenpiteet, joihin kasvintuhoojien torjumiseksi ja niiden leviämisen estämiseksi voidaan ryhtyä. Lisäksi 1 momentissa mainittaisiin lain soveltamisalaan kuuluvan kaikki muutkin hyvän kasvinterveyden tilan säilyttämiseen kohdistuvat toimenpiteet. Tällä lisäyksellä on tarkoitus selkeyttää lain soveltamisalaa ja vähentää sellaisten tilanteiden syntymistä, joissa lain soveltumisesta on epätietoisuutta. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että

metsässä kasvaviin puihin kohdistuvien hyönteis- ja sienituhojen torjumiseen sovellettaisiin ehdotetun lain lisäksi metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annettua lakia (263/1991). Tällä säännöksellä pyritään ehkäisemään sellaisten tilanteiden syntyminen, joissa mikään laki ei soveltuisi kasvintuhoojan torjumiseen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan maa- ja metsätalousministeriölle annettavaksi valtuudet säätää asetuksella siitä, mitä kasvintuhoojia 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden saavat koskea ja mihin toimenpiteisiin niiden torjumiseksi tulee ryhtyä. Vastaavan säännöksen nojalla on tällä hetkellä täytäntöönpantu IPPC-sopimus, EPPO-sopimus sekä neuvoston direktiivi perunasyövän torjunnasta, neuvoston direktiivi keltaisen peruna-ankeroisen torjunnasta, neuvoston direktiivi 93/85/ETY perunan vaalean rengasmädän torjunnasta, neuvoston direktiivi 98/57/EY *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al - kasvintuhoojan torjunnasta ja kasvinterveysdirektiivi.

Asetuksenantovaltuus on välttämätön myös siitä syystä, että ennalta käsin ei voida tyhjentävästi luetteloida kaikkia toimenpiteiden kohteena olevia tai niiden kohteeksi tulevia kasvintuhoojia. On esimerkiksi mahdollista, että Suomesta löytyy jokin täällä aiemmin esiintymätön kasvintuhooja. Säädösteknisesti olisi myös hankalaa säätää samassa säädöksessä kaikkia kasvintuhoojia koskevista torjuntakeinoista. Asetuksenantovaltuus mahdollistaa joustavan ja tehokkaan tavan säätää eri kasvintuhoojien torjunnasta yksityiskohtaisesti.

Lisäksi momentissa säädettäisiin, että ehdotettavaa lakia voitaisiin kasvinterveyden suojelemisen niin vaatiessa soveltaa myös sellaisten uusien tai vaikutukseltaan ennalta arvaamattomien kasvintuhoojien tai muiden organismien, jotka aiheuttavat välitöntä uhkaa kasvinterveydelle, torjumiseen ja leviämisen estämiseen. Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa on lueteltu ne organismit, joita pidetään kasvintuhoojina. Sopimusten luetteloita täydennetään aina

silloin, kun riskinarviointiprosessin perusteella joku organismi on sen kasvinterveydellisten vaikutusten tai sen aiheuttamien taloudellisten vahinkojen vuoksi määritelty kasvintuhoojaksi. On myös mahdollista, että jokin aiemmin harmiton organismi muuttuu mutaation vuoksi kasvintuhoojaksi. Säännös tulisi sovellettavaksi myös esimerkiksi silloin, jos Suomeen leviäisi jokin tuntematon taikka täällä aiemmin esiintymätön vaarallinen kasvintuhooja tai sellainen vaarallinen kasvintuhooja, jota Suomessa on joskus aikaisemmin esiintynyt, mutta jota koskevat säädökset eivät enää ole voimassa. Tällöin lakia on kasvinterveyden suojelemiseksi voitava soveltaa kasvintuhoojan torjumiseen välittömästi eikä vasta sen jälkeen, kun asiasta on ensin säädetty asetuksella. Tätä edellyttää myös kasvinterveysdirektiivin 3 artikla.

3 §. *Määritelmät.* Pykälässä ehdotetaan määriteltäviksi lakiehdotuksen keskeisimmät käsitteet. Käsitteet sisältyvät osittain voimassa olevaan lakiin tai sen nojalla annettuihin säädöksiin. Käsitteitä ehdotetaan täsmennettäviksi ja muutettaviksi vastaamaan kasvinterveysdirektiivissä käytettyjä määritelmiä.

Kohta 1 perustuu kasvinterveysdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan a alakohtaan ja kohta 2 saman direktiivin 2 artiklan 1 kohdan b alakohtaan. Kohdassa 3 ehdotetaan määriteltäväksi kasvintuhooja. Määritelmä perustuu kasvinterveysdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan e alakohtaan. Määritelmää ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että se vastaisi paremmin nykyisiä luokitteluja ja tieteellisiä termejä sekä olisi yhdenmukainen ehdotetun lain tarkennetun soveltamisalan kanssa. Ilmaisuuksien perustuu myös Suomea sitovassa IPPC-sopimuksessa käytettyyn kasvintuhoojan määrittelyyn. Kohdassa 4 ehdotetaan määriteltäväksi kasvipassin käsite. Kasvipassia on käytettävä markkinoitaessa tiettyjä kasveja, kasvituuotteita tai muita tavaroita EU:n sisämarkkinoilla. Käsite perustuu yhteisölaainsäädäntöön ja se on määritelty kasvinterveysdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa. Kasvipassin käyttöoikeuden antaa kasvinsuojeluviranomainen, joka

Suomessa on Kasvintuotannon tarkastuskeskus. Kohdassa 5 määriteltäisiin kasvinterveystodistuksen käsite. Se perustuu IPPC-sopimuksen 5 artiklaan ja kasvinterveysdirektiivin 7 ja 8 artikloihin. Niitä on käytettävä käytäessä kaupaa kasveilla, kasvituuotteilla tai sellaisilla muilla tavaroilla, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, EU:n jäsenvaltion ja sellaisen EU:iin kuulumattoman valtion välillä, joka on sitoutunut noudattamaan kansainvälistä kasvinsuojeluyhteisölaainsäädäntöä eli IPPC-sopimusta. Kohdassa 6 määriteltäisiin markkinointi, jolla tarkoitetaan nimenomaisesti sisämarkkinakauppaa eli sellaista kaupaa, joka tapahtuu EU:n jäsenvaltioiden välillä. Markkinoinnilla tarkoitettaisiin myös Suomessa markkinoille lasketuilla tavaroilla Suomessa käytävää kaupaa. Uutena määritelmänä pykälässä määriteltäisiin kohdassa 9 toimija, jota käytetään ehdotetussa laissa yleiskäsitteenä sellaisesta ammatinharjoittajasta, jota lain säännökset koskisivat. Kohdassa 10 määriteltäisiin paikallismarkkinoija, jolla tarkoitettaisiin sellaista toimijaa, joka Suomessa viljelee vain pieniä määriä kasveja ja markkinoi niitä tai kasvituuotteita tai muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, vain satunnaisesti tai paikallisesti muulle kuin toimijalle ilman laajamittaista julkista kaupaksi tarjoamista. Tällaisessa toiminnassa tarkoitettujen muiden tavaroiden markkinointi ei satunnaisuutensa ja kertaluonteisuutensa vuoksi aiheuta sellaista konkreettista kasvinsuojeluriskiä, että olisi tarkoituksenmukaista rekisteröidä myös tällaiset toimijat. Käsite perustuu kasvinterveysdirektiivin 6 artiklan 7 kohtaan. Paikallismarkkinoinnin käsite sisältyy tällä hetkellä maa- ja metsätalousministeriön päätökseen (75/1994).

2 luku. Toiminnan harjoittaminen

4 §. *Rekisteröitymisvelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että toimijan on rekisteröidyttävä tarkastuskeskuksen pitämään kasvinsuojelurekisteriin. Rekisteröitymisvelvollisuus perustuu kasvinterveysdirektiivin 6 artiklan 5 ja 6

kohtiin. Vastaavanlainen säännös sisältyy voimassa olevan lain 5 §:ään. Ehdotetun pykälän sanamuoto olisi kuitenkin nykyistä tarkempi ja yhdenmukainen esimerkiksi taimiaineistolain (1205/1994) sanamuodon kanssa. Rekisteröitymisvelvollisuus ei kuitenkaan koskisi sellaisia toimijoita, joita voidaan pitää paikallismarkkinoijina. Paikallismarkkinoijan käsitettä olisi tulkittava laajasti. Toimijaa voitaisiin pitää paikallismarkkinoijana, vaikka hänen toimintansa ulottuisi koko Suomen alueelle, mikäli markkinointi olisi satunnaista. Esimerkiksi joulusesongin aikana tapahtuvaa joulukuusikauppaa voitaisiin pitää paikallismarkkinointina. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että markkinointi tapahtuisi ilman laajamittaista julkista kaupaksi tarjoamista, millaisena voitaisiin pitää esimerkiksi markkinoinnista ilmoittamista laajalevikkisessä valtakunnallisessa sanomalehdessä. Rekisteröintivelvollisuus ei koskisi myöskään niitä, jotka satunnaisesti maahantuovat omaan käyttöönsä vain pienen määrän kasveja, kasvituotteita tai muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä. Nämä poikkeukset rekisteröitymisvelvollisuuteen perustuvat kasvinterveysdirektiivin 5 artiklan 4 kohtaan ja 6 artiklan 5 ja 7 kohtiin ja niistä säädetään tällä hetkellä maa- ja metsätalousministeriön päätöksissä (75/1994 ja 105/1995).

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan maa- ja metsätalousministeriölle annettavaksi valtuudet säätää asetuksella, sen mukaan, kuin kasvinterveyttä koskevissa Euroopan yhteisön säännöksissä säädetään, ne kasvit, kasvituotteet ja muut tavarat, joita rekisteröintivaatimus koskee. Elinkeinovapautta rajoittavan säädöksen lopullinen sisältö määrittyisi siis vasta maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa, mutta valtuussäännös olisi rajattu Euroopan yhteisön säädösten täytäntöönpanoon. Näitä säädöksiä ovat tällä hetkellä kasvinterveysdirektiivi (6 artikla), toimijan rekisteröintidirektiivi ja komission direktiivi 93/50/ETY tietyistä sellaisesta neuvoston direktiivin 77/93/ETY liitteessä V olevassa A osassa luettelemattomista kasveista, joiden tuotantoalueilla sijaitsevat näiden kasvien tuottajat, varastot tai lähetyskeskukset on

kirjattava viralliseen rekisteriin. Tällä hetkellä rekisteröintivaatimuksen alaiset kasvit, kasvituotteet ja muut tavarat luetellaan maa- ja metsätalousministeriön kasvinsuojelurekisteristä antamien päätösten liitteissä. Nämä liitteet ovat niin laajat, ettei niitä käytännössä voida ottaa osaksi lakia ilman lain käytettävyyden olennaista hankaloitumista. Liitteiden sisällyttäminen lakiin hankaloittaisi myös merkittävästi yhteisöoikeuden täytäntöönpanoa, koska aina direktiivin liitteitä muutettaessa täytyisi Suomessa muuttaa lakia. Tällainen toiminta olisi tehotonta ja raskasta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi rekisteriin merkitsemisen edellytyksistä. Toimijalla, joka täyttää momentissa luetellut edellytykset, olisi ehdoton oikeus tulla rekisteröidyksi kasvinsuojelurekisteriin.

Rekisteröintipäätöksen tekevän viranomaisen toimivaltuus määräytyisi sidotun harkinnan eikä tarkoituksenmukaisuusharkinnan mukaisesti. Rekisteröinnin edellytykset perustuvat toimijan rekisteröintidirektiivin 2 artiklaan ja vastaavat edellytykset sisältyvät tällä hetkellä kansallisessa lainsäädännössä maa- ja metsätalousministeriön kasvinsuojelurekisteristä antamaan päätökseen (75/1994). Rekisteriin merkitsemisen edellytyksenä olevilla vaatimuksilla pyritään varmistamaan, että rekisteriin merkitty toimija on järjestänyt toimintansa asianmukaisesti. Toimijan tulee pitää toiminnastaan kirjanpitoa, jonka perusteella hänen tuottamansa, varastoimansa tai muuten käsittelemänsä kasvit, kasvituotteet ja muut tavarat, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, ovat jäljitettävissä. Kaavion pitäminen helpottaa olennaisesti valvontaa ja tarkastusten tekemistä, sillä kaaviosta tarkastaja näkee helposti, mitä kasveja toimija milläkin alueella viljelee ja missä muut tämän lain mukaisen valvonnan piiriin kuuluvat toimijan tavarat sijaitsevat. Säännöllinen kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, vähintään silmämääräinen tarkastaminen on oleellista kasvintuhoojan esiintymisen mahdollisimman varhaisen havaitsemisen varmistamiseksi. Rekisteröidyllä yksiköllä on

oltava myös kasvinterveydestä vastaava henkilö, jonka nimi merkitään kasvinsuojelurekisteriin, jotta valvontaviranomaiset saavat rekisteristä helposti selville kehen rekisteriyksikön kasvinterveyttä koskevien asioiden osalta voidaan olla yhteydessä.

Neljännessä momentissa ehdotetaan säädettäväksi rekisteröinnin hakemisesta. Asiasisällöltään vastaavat säännökset sisältyvät tällä hetkellä maa- ja metsätalousministeriön kasvinsuojelurekisteristä antamaan päätökseen (75/1994). Rekisteröintihakemus olisi osoitettava rekisterin pitäjälle eli tarkastuskeskukselle. Päätöksen rekisteröinnistä tekisi kuitenkin työvoima- ja elinkeinokeskus. Kasvinsuojelurekisteri sijaitsee maataloushallinnon tietokannoissa (IACS), joten työvoima- ja elinkeinokeskuksella on käytännössä parhaat edellytykset päivittää rekisteriä paikallisesti. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rekisteröintiä koskevasta hakemusmenettelystä.

5 §. *Rekisteritiedot.* Perustuslain 10 §:n 1 momenttiin sisältyvien henkilötietojen suojaa koskevien vaatimusten huomioon ottamiseksi ehdotetaan pykälään otettavaksi rekisterin tietosisältöä ja tietojen säilytysaikaa koskevat säännökset, joista tulee säätää lain tasolla.

Pykälän 1 momentissa luetellaan ne tiedot, jotka kasvinsuojelurekisteriin merkitään. Säännös vastaa 4 ja 7 kohtaa lukuun ottamatta nykytilaa. Kohdassa 4 ehdotetaan säädettäväksi, että rekisteriin merkitään joko toimijan yritys- tai yhteisötunnus taikka toimijan sosiaaliturvatunnus ja tilatunnus. Lisäys otettaisiin lakiin toimijan tunnistettavuuden ja yksilöinnin helpottamiseksi. Lisäksi kohdassa 7 ehdotetaan rekisteriin merkittäväksi toimijalle kasvintuhoojan esiintymisen vuoksi annettu torjuntapäätös.

Tiedot ehdotetaan pykälän 2 momentissa poistettavaksi rekisteristä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun toimija on ilmoittanut tarkastuskeskukselle toimintansa lopettamisesta. Tietoja on syytä säilyttää rekisterissä kolme vuotta toiminnan lopettamisen jälkeen, sillä on mahdollista,

että toiminnasta aiheutuneet kasvinterveyteen vaikuttavat seikat käyvät ilmi vasta useamman vuoden kuluttua. Tietojen säilyttämisellä mahdollistettaisiin toimijan jäljittäminen vielä toiminnan loppumisen jälkeenkin. Silloin, kun kysymyksessä on kasvintuhoojan esiintymisen vuoksi torjuntapäätöksen kohteena oleva tuotantopaikka, tulisi tietoja kuitenkin voida säilyttää koko torjuntapäätöksen voimassaoloajan. Esimerkiksi perunasyövän torjunnassa torjuntapäätös on voimassa 20 vuotta ja jos tautia todetaan vielä tämän jälkeenkin, ovat rajoitukset voimassa vielä toiset 20 vuotta. Tällöin toiminnasta kasvinterveydelle aiheutuneet seikat käyvät lopullisesti ilmi vasta rajoitusajan päätyttyä, jolloin toiminnan lopettamisesta on saattanut kulua jo useita vuosia. Toimija saa tiedon rajoitusten kestosta ja siten myös pidennetyn rekisteritietojen säilytysajan päättymisestä heti torjuntapäätöksen saadessaan, joten hän saa tässä poikkeustapauksessakin ennalta käsin tiedon siitä, koska tiedot viimeistään poistetaan rekisteristä.

Kasvinsuojelurekisteriä voidaan osittain pitää henkilörekisterinä. Ehdotetun pykälän 1 momentissa luetellaan tyhjentävästi ne henkilötiedoiksi katsottavat tiedot, jotka kasvinsuojelurekisteriin voidaan merkitä. Henkilötietojen osalta pykälän 3 momentissa ehdotetaan viitattavaksi henkilötietojen suojaa koskevaan lainsäädäntöön. Tietojen luovuttamisen osalta viitataan julkisuuslainsäädäntöön.

6 §. *Markkinointi.* Pykälässä ehdotetaan tarkennettavaksi nykyisen lain 5 §:n 3 momenttiin sisältyvää säännöstä kasvipassilla varustamisesta ja muutettavaksi sitä vastaamaan paremmin EY:n kasvinterveyttä koskevia säännöksiä. Kasvipassia tai muuta tavarannäytteenä kasvinterveydestä annettua todistusta, esimerkiksi virallista lausuntoa tai 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rekisterinumeroa, on käytettävä markkinoitaessa tiettyjä, maa- ja metsätalousministeriön päätöksen (105/1995) liitteessä V A lueteltuja kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita muista EU:n jäsenvaltioista Suomeen, Suomessa tai Suomesta muihin EU:n jäsenvaltioihin. Säännös perustuu kasvinterveysdirektiiviin.

Markkinoinnissa voidaan käyttää myös jonkin muun EU:n jäsenvaltion kuin Suomen kasvinsuojeluviranomaisen myöntämää todistusta. Markkinoinnin edellytyksenä on jonkin kasvinterveydestä annetun todistuksen käyttäminen, koska kyse on sellaisista tavaroista, jotka voivat aiheuttaa vaaraa kasvinterveydelle. Todistusten käyttövelvollisuudella pyritään varmistamaan, että sisämarkkinoilla liikkuvalla tässä pykälässä tarkoitettulle tavaralle on tehty kasvinterveydellinen tarkastus, jossa tavaran on todettu täyttävän sille asetetut kasvinterveysvaatimukset ja olevan siten vaaraton kasvinterveydelle. Kasvipassin käyttöoikeus on virallinen merkintä siitä, että tavara täyttää kasvien terveyttä sekä tuotantoa ja markkinointia koskevat määräykset ja että tuotanto on virallisessa valvonnassa. Kasvipassin käyttöoikeuden antaa kasvinsuojeluviranomainen, joka Suomessa on tarkastuskeskus. Kullakin kasvituoiteiden maahantuonnissa, maastaviennissä ja markkinoinnissa noudatettavista kasvinsuojelun vaatimuksista annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen liitteessä V A luetellulla kasveja, kasvituoiteita tai muita tavaroita sisältävällä tavaraerällä on oltava oma kasvipassi. Yksittäiselle kasvilajille tai -lajikkeelle on päätöksen liitteessä IV asetettu EU:n kasvinterveyssäädösten mukaiset erilaiset kasvinterveysvaatimukset, minkä vuoksi yksi kasvipassi voi kattaa vain sellaisen erän, joka sisältää yhtä kasvilajia tai -lajiketta. Jos jokin tavaraerä sisältää useampaa kasvilajia tai -lajiketta, tulee kullakin tavaraerän sisältämällä kasvilaji- tai -lajikeerällä olla oma kasvipassi. Jos tavaraerä jaetaan markkinoitavaksi osiin, varustetaan jokainen osa omalla korvaavalla kasvipassilla. Kasvipassilla varustettu tavara saa liikkua vapaasti EU:n sisämarkkinoilla ja siihen saa kohdistaa markkinavalvontana kasvinterveystarkastuksia ainoastaan pistokokein. EU:n jäsenvaltion on hyväksyttävä toisen jäsenvaltion myöntämä kasvipassi. Kasvipassin sijasta voidaan eräin edellytyksin käyttää virallista lausuntoa tai varustaa markkinoitava tavara 5 §:n 1 momentissa tarkoitettulla rekisterinumerolla.

Virallista lausuntoa voidaan käyttää sellaisissa tilanteissa, joissa kasvinterveysriski on vähäisempi kuin niissä tilanteissa, joissa edellytetään kasvipassin käyttöä. Virallisen lausunnon antaa Suomessa Kasvintuotannon tarkastuskeskus. Rekisterinumeroa puolestaan käytetään Suomessa tuotetun ruokaperunan markkinoinnissa. Pääsääntöisten käyttötapojen lisäksi todistusten käyttämisestä on olemassa useita poikkeuksia, jotka liittyvät EY:n kasvinterveyslainsäädäntöön ja kansainvälisiin sopimuksiin. Tämän vuoksi todistusten käyttämisestä ei ole mahdollista yksiselitteisesti säätää laissa, vaan niiden käyttöala on täsmennettävä ehdotetun säännöksen nojalla annettavassa asetuksessa, jossa on mahdollista säätää yksityiskohtaisesti eri käyttötapauksista. Käyttötapaukset voivat myös muuttua EY:n kasvinterveyslainsäädännön muuttuessa. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan tämän vuoksi annettavaksi maa- ja metsätalousministeriölle valtuus säätää asetuksella, mitä todistusta tässä pykälässä tarkoitettujen tavaran markkinoinnissa tulee käyttää.

Kasvipassilla varustettavat kasvit, kasvituoitteet ja muut tavarat sekä niiltä edellytetyt kasvinterveysvaatimukset säädetään direktiivillä, tällä hetkellä niistä on säädetty kasvinterveysdirektiivin 6 ja 10 artikloissa. Koska vaatimuksen piirissä olevien tavaroiden ja niiltä edellytettujen kasvinterveysvaatimusten joukkoa käytännössä muutetaan melko usein ja vaatimukset esitetään kasvilaji- tai -lajikekohtaisesti, on tarkoituksenmukaista antaa maa- ja metsätalousministeriölle valtuudet säätää asetuksella, mitä tavaroita vaatimus koskee ja mitä kasvinterveysvaatimuksia toiminnalta kasvipassin käyttöoikeuden tai muun todistuksen myöntämiseksi tällaisille tavaroille edellytetään. Tämä on myös säädettävän lain luottavuuden kannalta suositeltavin ratkaisu, sillä liitteet, joissa vaatimuksen piirissä olevat kasvit luetellaan, ovat hyvin laajoja ja teknisiä.

7 §. *Maahantuonti ja maastaviennit.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi milloin kasvit,

kasvituotteet ja muut tavarat, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, on varustettava kasvinterveystodistuksella tai muulla kasvinterveydestä annetulla todistuksella. IPPC-sopimuksen mukainen kasvinsuojeluviranomaisen antama kasvinterveystodistus tai muu todistus (esimerkiksi jälleenvientitodistus tai kasvinsuojeluviranomaisen antama virallinen lausunto) on edellytyksenä tässä pykälässä tarkoitettujen tavaroiden maahantuonnille eli tuonnille jostakin EU:n ulkopuolisesta valtiosta. Säännös perustuu kasvinterveysdirektiiviin. Yksi kasvinterveystodistus tai muu todistus koskee yhtä tavaraerää, joka voi sisältää useampia kasvilajikkeita, kasvituotteita tai muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä. Euroopan unionissa on vireillä kasvinterveysdirektiivin muutos (komission ehdotus KOM(2001) 183 lopullinen), jolla lisättäisiin tässä pykälässä tarkoitettujen todistusten joukkoon niin sanottu virallinen merkintö. Tällä olisi tarkoitus helpottaa tiettyjen kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, tuontia tietyistä EU:n ulkopuolisista valtioista yhteisön alueelle. Ehdotuksen mukaan tällaiset tavarat voitaisiin varustaa edellä mainittujen todistusten sijasta virallisella merkinnöllä, jolla tarkoitetaan alkuperämaan kasvinsuojeluviranomaisen tuonnin kohteena olevaan tavarahan tekemää direktiivissä määriteltyä merkintää. Direktiivissä luetelluista valtioista tuotavien tavaroiden ei katsota aiheuttavan yhteisön kasvinterveydelle niin suurta riskiä, että maahantuonti vaatisi kasvinterveystodistuksen tai muun tässä pykälässä tarkoitettua ankarampiin vaatimuksiin perustuvan todistuksen käyttämistä. Tuotaessa virallisella merkinnöllä varustettua tavaraa Suomeen maahantuojan olisi tuonti-ilmoituksessa mainittava tietyt, direktiivissä sanotusti määritellyt asiat. Tämän vuoksi pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin säätää, sen mukaan, kuin Euroopan yhteisön kasvinterveyttä koskevissa säännöksissä säädetään, mitkä asiat

maahantuojan tulee maahantuonti-ilmoituksessa mainita. Asetuksenantovaltuus on tarkoituksenmukaista ottaa lakiin jo kasvinsuojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä, vaikka edellä mainittu yhteisön direktiivi ei vielä olekaan voimassa, sillä on ilmeistä, että komission ehdotuksen pohjalta tullaan muuttamaan kasvinterveysdirektiiviä siten, että maahantuonnissa otetaan käyttöön jokin tietyistä unioniin kuulumattomista valtioista tapahtuvaa tuontia helpottava tapa, jonka käyttäminen edellyttää erikseen säädeltäviä ilmoitusmenettelyä maahantuonnin yhteydessä. Lisäksi on hyvin todennäköistä, että ilmoituksen sanamuotoa tullaan direktiivin voimaantulon jälkeen muuttamaan, joten on tarkoituksenmukaisinta säätää asiasta kansallisesti asetuksella, jolloin Suomen lainsäädäntöön sisältyvää maahantuonnin yhteydessä vaadittavan ilmoituksen sanamuotoa koskevaa säännöstä voitaisiin muuttaa joustavasti. Euroopan unionin ulkopuolelta tuotaville kasveille, kasvituotteille ja muille tavaroille suoritetaan kasvinterveydellinen tarkastus, jossa pyritään varmistamaan, ettei tuotavassa tavarassa ole kasvintuhoojia tai ettei se muuten vaaranna Suomen kasvinterveyttä. Tavarahan maahantuojan on ennen maahantuontia ilmoitettava tarkastuskeskukselle, että hän on maahantuomassa kasvinterveystodistuksella varustettua tavaraa. Tämä säännös ehdotetaan nostettavaksi maa- ja metsätalousministeriön päätöksistä lain tasolle. Maahantuojalle asetettaisiin 2 momentissa velvollisuus ilmoittaa tällaisesta maahantuonnista joko tarkastuskeskukselle tai sille työvoima- ja elinkeinokeskuksen maaseutuosastolle, jonka toimialueeseen maahantuontipaikka kuuluu. Maahantuojalla saisi vapaasti valita kummalle lainkohdassa luetelluista viranomaisista hän maahantuonnista ilmoittaa. Pykälässä ehdotetaan maa- ja metsätalousministeriölle annettavaksi myös valtuudet säätää asetuksella niistä tullitoimipaikoista ja rajanylityspaikoista, joiden kautta tässä pykälässä tarkoitettujen tavaroiden maahantuonti on sallittu sekä maahantuonnissa noudatettavasta menettelystä. Menettelystä on

tarkoituksenmukaista säätää asetuksella, sillä käytännössä on esiintynyt epätietoisuutta siitä, missä vaiheessa kasvinterveydellinen tarkastus on tehtävä maahantuotavalle tavaralle. Menettelyä koskevat säännöt ovat yksityiskohtaisia ja teknisiä, joten ne on luontevinta antaa asetuksella.

Suomessa kasvinterveystodistuksen ja muun tässä pykälässä tarkoitetun todistuksen (esimerkiksi virallisen lausunnon sekä myös virallisen merkinnön, kun asiaa koskeva yhteisön direktiivi tulee voimaan) antaisi pykälän 3 momentin nojalla tarkastuskeskus tai työvoima- ja elinkeinokeskuksen maaseutuosasto. Todistuksen antamisen edellytyksenä olisi, että viennin kohteena oleva tavara täyttää viennin kohdevaltion kyseiselle tavaralle asettamat kasvinterveys säännökset. Tarkastuskeskus hankkii vuosittain kansainvälisiltä kasvinterveysjärjestöiltä tietoja EU:n ulkopuolisten valtioiden kasvinterveysriskin aiheuttaville tavaroille säätämistä maahantuontivaatimuksista. Kaikki valtiot eivät kuitenkaan anna kansainvälisille järjestöille tällaisia tietoja eivätkä annetut tiedot välttämättä kata kaikkia kyseisen valtion kasvinterveys sääntelyyn piirissä olevia tavaroita. Tällaisissa ja muissa tilanteissa, joissa tarkastuskeskuksella ei ole tietoa viennin kohdemaan kyseiselle tavaralle asettamista kasvinterveys säännöksistä, toimijan tulee käytännössä itse hankkia selvitys siitä, mitä vaatimuksia kyseiselle tavaralle asetetaan siinä maassa, jonne hän tavarann aikoo viedä. Tarkastuskeskus käyttää tällöin toimijan hankkimia tietoja perusteena todistuksen myöntämiselle.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan annettavaksi maa- ja metsätalousministeriölle valtuus säätää asetuksella mitä kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita 1 ja 2 momentissa säädetty velvollisuus koskee. Tämä asetuksenantovaltuus ehdotetaan säädettäväksi samoista syistä kuin mitä edellä 6 §:n perusteluissa on esitetty. Ehdotetussa pykälässä tarkoitetuista tavaroista on tällä hetkellä säädetty kasvinterveysdirektiivin 5 ja 13 artikloissa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin, sen mukaan, kuin kasvinterveyttä koskevissa Euroopan

yhteisön säännöksissä säädetään, myös siitä, mitä tässä pykälässä tarkoitettua todistusta toimijan tulisi maahantuonnissa käyttää. Kasvinterveystodistusta tulisi pääsääntöisesti käyttää tuotaessa tässä pykälässä tarkoitettuja tavaroita sellaisesta EU:iin kuulumattomasta valtiosta, joka on sitoutunut noudattamaan IPPC-sopimusta. Virallista lausuntoa puolestaan voidaan tällä hetkellä käyttää kolmessa eri tilanteessa: (1) tuotaessa ehdotetussa laissa tarkoitettua tavaraa maasta, joka ei ole IPPC-sopimuksen sopimusosapuoli, (2) milloin EY:n komissio on kahdenvälisellä sopimuksella hyväksynyt virallisen lausunnon korvaavan tuonnissa kasvinterveystodistuksen tai (3) jos kasvinterveysriski on vähäisempi kuin niissä tilanteissa, joissa edellytetään kasvinterveystodistuksen käyttämistä. Pääsääntöisten käyttötapojen lisäksi todistusten käyttämisestä on olemassa useita poikkeuksia, jotka liittyvät EY:n kasvinterveyslainsäädäntöön ja kansainvälisiin sopimuksiin. Tämän vuoksi todistusten käyttämisestä ei ole mahdollista yksiselitteisesti säätää laissa, vaan niiden käyttöala on täsmennettävä ehdotetun säännöksen nojalla annettavissa asetuksissa, joissa on mahdollista säätää yksityiskohtaisesti eri käyttötapauksista sekä reagoida nopeasti yhteisön lainsäädännössä tapahtuviin todistusten käyttöä ja niiden myöntämiselle asetettuja vaatimuksia koskeviin muutoksiin.

8 §. *Toiminnan järjestäminen.* Pykälässä ehdotetaan annettavaksi maa- ja metsätalousministeriölle valtuudet säätää asetuksella siitä, miten rekisteriin merkityn toimijan tulee järjestää toimintansa. Säännös perustuu kasvinterveysdirektiiviin ja toimijan rekisteröintidirektiiviin. Tällaisia säännöksiä sisältyy tällä hetkellä muun muassa maa- ja metsätalousministeriön päätöksiin perunan rengasmädän hävittämisestä ja kasvituotteiden maahantuonnissa, maastaviennissä ja markkinoinnissa noudatettavista kasvinsuojelun vaatimuksista sekä asetukseen *Ralstonia solanacearum* - tuhoajan torjunnasta. Säännös tulisi uuden perustuslain mukaisesti nostaa lain tasolle, sillä asetuksenantovaltuudesta ei voida säätää lakia alemmanasteisella säädöksellä.

Valtuutussäännöksen nojalla annettavilla asetuksilla pyrittäisiin hallitsemaan kulloisenkin kasvintuhoojatilanteen aiheuttamaa riskiä tai edistämään yleisesti hyvää kasvintuotantotapaa.

9 §. *Velvollisuus tiedoston pitämiseen.* Pykälässä ehdotetaan, että toimijoiden olisi pidettävä toiminnastaan tiedostoa, josta ilmenisivät 4 §:n 3 momentissa tarkoitetut ja muut valvontaa varten tarpeelliset tiedot. Tällaisia ovat käytännössä toimijan nimi- ja osoitetiedot, toiminnan laajuus ynnä muut toiminnan harjoittamista yleensä koskevat tiedot. Kyseisiä tietoja ei välttämättä ole selvitettävissä elinkeinonharjoittajan kirjanpitolain (1336/1997) mukaisesta kirjanpidosta. Tiedostonpitovelvollisuudella turvattaisiin valvonnassa tarvittavien tietojen säilyminen ja helpotettaisiin tarkastuksessa tarvittavien tietojen löytymistä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä. Tiedosto voisi käytännössä olla luettelo tai muu vastaava selvitys. Tiedostonpitovelvollisuudelle ei siten asetettaisi mitään teknisiä vaatimuksia, esimerkiksi käsin pidettävä vaaditut tiedot sisältävä tiedosto täyttäisi tässä pykälässä tarkoitetut vaatimukset. Ehdotetun pykälän 1 momentti perustuu toimijan rekisteröintidirektiivin 2 artiklaan ja 2 momentti perustuu kasvinterveysdirektiivin 6 artiklaan.

10 §. *Ilmoitusvelvollisuus toiminnassa tapahtuvista muutoksista.* Pykälässä ehdotetaan, että toimijan olisi ilmoitettava rekisterin pitäjälle toimintansa lopettamisesta ja siinä tapahtuvista olennaisista muutoksista. Ilmoitusvelvollisuus on välttämätön kasvinsuojelurekisterin pitämiseksi ajantasalla. Ilmoitusmenettely vastaisi 4 §:n 4 momentissa säädettyä ehdotettua menettelyä, jonka mukaan rekisteröintiä koskeva hakemus osoitetaan rekisterin pitäjänä toimivalle tarkastuskeskukselle, mutta toimitetaan käytännössä työvoima- ja elinkeinokeskukselle, joka tekee päätöksen rekisteröinnistä. Ehdotettu säännös perustuu toimijan rekisteröintidirektiiviin 1 artiklan 5 kohtaan.

3 luku. **Kasvintuhoojien torjumista ja leviämistä koskevat toimenpiteet**

11 §. *Ilmoittamisvelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan säilytettäväksi toimijan velvollisuus ilmoittaa kasvintuhoojan esiintymisestä. Säännös perustuu kasvinterveysdirektiivin 6 artiklan 5 kohtaan. Ilmoittamisvelvollisuuden täsmennettäisiin koskevan 2 §:n 3 momentin nojalla säädettyssä asetuksessa tarkoitettujen kasvintuhoojien esiintymistä. Siten normaaleista punkkiesiintymistä tai muista tällaiseen tuhoajaan verrattavista normaalisti esiintyvistä kasvintuhoojista ei tarvitsisi ilmoittaa, vaikka niistä sinänsä saattaisikin aiheutua merkittävää taloudellista vahinkoa toimijalle. Käytännössä tällaiset ilmoitukset ovat olleet hyvin harvinaisia, tarkastuskeskukselle on koko nykyisen kasvinsuojelulain voimassaoloaikana tehty vain muutamia ilmoituksia kasvintuhoojan esiintymisestä.

Pykälän kiinteistöön viittaava määritelmä ehdotetaan muutettavaksi maakaareissa (540/1995) käytetyn terminologian mukaiseksi. Ilmoittamisvelvollisuuden ehdotetaan ulottuvan toimijan lisäksi myös viranomaisiin, jotka toiminnassaan havaitsevat tässä pykälässä tarkoitetun kasvintuhoojan esiintyvän Suomessa. Ilmoittamisvelvollisuus on syytä ulottaa myös tiedon kaikista 2 §:n 3 momentin nojalla säädettyssä asetuksessa tarkoitettujen kasvintuhoojien esiintymisistä. Ilmoitusvelvollisuus koskisi myös kasvintuhoojatutkimusta tekeviä laitoksia kuten muun muassa maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus ja yliopistot.

12 §. *Kasvintuhoojien torjunta.* Pykälässä ehdotetaan säädettyäksi niistä toimenpiteistä, joihin kasvintuhoojien torjumiseksi tai niiden leviämisen estämiseksi voidaan ryhtyä. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan lueteltavaksi ne toimenpiteet, joihin voidaan ryhtyä. Alakohtien terminologiaa on täsmennetty, mutta muilta osin luetellut toimenpiteet vastaavat voimassa olevan lain 6 §:n 1 momentissa lueteltuja. Pykälän rakennetta on

muutettu siten, että siitä nykyistä selvemmin käy ilmi, että 1 momentissa luetellaan toimenpiteet, joista maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää.

Säännös perustuu kasvinterveysdirektiivin artikloihin 3, 4, 5, 6, 11, 13, 16 ja 20 sekä tutkimuksen poikkeuslupadirektiiviin. Asiallisesti samansisältöinen säännös sisältyy voimassa olevan lain 6 §:n 2 momenttiin. Säännös ehdotetaan säilytettäväksi laissa, mutta asetuksenantovaltuutta ehdotetaan täsmennettäväksi ja tarkennettavaksi. Lisäksi laissa ehdotetaan mainittavan, että edellä tarkoitettu asetus voisi koskea kaikkia kasvintuhoojia tai vain tiettyjä kasvintuhoojia. Kasvintuhoojan torjunnan säätely on tällä hetkellä järjestetty niin, että maa- ja metsätalousministeriö on antanut useita kansainvälisten sopimusten ja EU:n säädösten kasvintuhoojaluetteloihin perustuvia kasvintuhoojakohdaisia asetuksia, joissa on yksilöity ne keinot, joita voidaan kyseisen tuhoajan torjumiseksi käyttää. Käytetty säätelytekniikka on käytännössä ainoa mahdollinen, sillä eri kasvintuhoojien torjunnassa käytettävät torjuntakeinot ovat hyvin erilaisia. On tarkoituksenmukaista, että kasvinterveydestä huolehtivalla ylimmällä ohjaus- ja valvontaviranomaisella on mahdollisuus säätää, millaisia keinoja tietyn kasvintuhoojan torjunnassa on käytettävä. Maa- ja metsätalousministeriöllä on käytettävissään vahva alan asiantuntemus ja se toimii kansainvälisellä tasolla kasvinsuojeluasioissa. Maa- ja metsätalousministeriö kykenee nopeasti ja tehokkaasti reagoimaan kasvintuhoojien esiintymiseen säätämällä tarvittavista torjuntakeinoista. Toimenpiteet täytäntöön panevana viranomaisena toimisi tarkastuskeskus tai työvoima- ja elinkeinokeskus. Täytäntöönpano tapahtuisi siten, että valvontaviranomainen antaisi yksittäistapauksessa torjuntapäätöksen, joka on hallintopäätös. Torjuntapäätös voisi sisältää vain 1 momentin nojalla annetussa asetuksessa säädettyjä toimenpiteitä. Täytäntöönpanotehtäviä voitaisiin asetuksella siirtää myös tullilaitokselle. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan tarkastuskeskus voisi ryhtyä 1

momentin 6 kohdassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin jo ennen kasvintuhoojan esiintymisen varmistumista, jos on erityistä syytä epäillä tämän momentin nojalla säädettyssä asetuksessa tarkoitettua kasvintuhoojan esiintymistä. Tässä momentissa tarkoitettujen kasvien, kasvituoiteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, markkinoinnille, maahantuonnille ja maastaviennille on voitava asettaa kieltoja ja ehtoja välittömästi kun on erityistä syytä epäillä, että tällaisessa tavarassa esiintyy torjuttava kasvintuhooja. Jos toimenpiteisiin ei tällöin voida välittömästi ryhtyä, vaan tavara voi vapaasti liikkua kasvintuhoojan esiintymisen testaamisen aikana, voi tavara aiheuttaa suurta vaaraa kasvinterveydelle, jos kasvintuhoojan esiintymistä koskeva testi valmistuttuaan osoittautuu positiiviseksi. Tavaraa saattaa tällöin esimerkiksi olla jo myyty tai jaettu osiin, jolloin tavaran jäljittäminen toimenpiteisiin ryhtymiseksi voi osoittautua mahdottomaksi. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tarkastuskeskus tai työvoima- ja elinkeinokeskus tekee 1 momentissa tarkoitettujen torjuntapäätösten, jollei toimivaltaa ole maa- ja metsätalousministeriön asetuksella siirretty tullilaitokselle. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen perusteella tehtävä torjuntapäätös tulisi voida kasvinterveyden suojelemiseksi tehdä asianosaista kuulematta hallintomenettelylain (598/1982) 15 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa eli silloin, kun asian ratkaisemista ei voida lykätä. Jos kyse on jonkin vaarallisen kasvintuhoojan torjumisesta ja sen leviämisen estämisestä, saattaa olla kasvinterveyden suojelemisen kannalta välttämätöntä antaa päätös kiireellisesti. Jos asianosaista ei tällöin esimerkiksi tämän lomamatkan vuoksi voida tavoittaa kuulemista varten, on torjuntapäätös kuitenkin voitava antaa. Säännös ehdotetaan otettavaksi pykälään sen varmistamiseksi, että torjuntapäätös voitaisiin kiireellisissä tilanteissa tehdä kasvinterveyden suojelemisen niin vaatiessa asianosaista kuulematta.

Maa ja metsätalousministeriön asetuksella

säädettäisiin vain yleisimpien Euroopassa esiintyvien kasvintuhoojien torjunnasta. On kuitenkin tärkeää, että myös muun kasvintuhoojan torjunta voidaan aloittaa heti tällaisen tuhoajan esiintyessä. Myös kasvinterveysdirektiivin 3 artikla edellyttää tätä. Tämän vuoksi 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että maa- ja metsätalousministeriö voisi lisäksi antaa tarkastuskeskukselle luvan ryhtyä 1 momentissa säädettyihin toimenpiteisiin uuden tai ennalta arvaamattoman kasvintuhoojan torjumiseksi, jos kyseessä olevasta kasvintuhoojasta ei ole säädetty asetuksella. Tällainen tilanne ilmenisi esimerkiksi tilanteessa, jossa Suomeen leviäisi jokin tuntematon, täällä aiemmin esiintymätön tai mutaation vuoksi kasvintuhoojaksi muuttunut organismi. Torjunnan aloittamisen viiveettömyyden varmistamiseksi ehdotetaan, että tarkastuskeskus voisi ryhtyä toimenpiteisiin jo ennen kuin ministeriö antaisi luvan, jos tällaisen kasvintuhoojan esiintyminen aiheuttaa välitöntä uhkaa eikä asia siedä viivytystä. Tällainen tilanne olisi käsillä esimerkiksi silloin, kun jokin vaarallinen hävitettävä kasvintuhooja löytyisi Suomesta eikä ministeriöltä olisi ministerin poissaolon vuoksi mahdollista välittömästi saada torjuntalupaa.

13 §. *Käyttörajoituksista ilmoittaminen.* Säännös vastaa voimassa olevan lain 8 §:ää. Pykälän kiinteistöön viittaava määritelmä ehdotetaan muutettavaksi maakaassa käytetyn terminologian mukaiseksi. Pykälän toisessa momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kiinteistön, kiinteistön osan tai rakennuksen luovuttajan ohella myös valvontaviranomainen on velvollinen antamaan luovutuksen yhteydessä tietoja kasvintuhoojan esiintymisestä luovutetulla omaisuudella. Valvontaviranomaisen tiedonantovelvollisuus edellyttäisi sille tehtyä tiedonantopyyntöä.

4 luku. Viranomaiset

Luvun pykälät sisältävät säännökset lain täytäntöönpanosta ja valvonnasta huolehtivista viranomaisista. Ehdotus vastaa

pääosin voimassa olevan lain 11 §:ään sisältyviä viranomaisia koskevia säännöksiä, mutta viranomaisten vastuusuhteita, tehtäviä ja työnjakoa on pyritty selkeyttämään ja saattamaan paremmin käytännön toimintaa vastaavaksi. Uutena säännöksenä ehdotetaan mahdollisuutta siirtää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tiettyjä maahantuonnin yhteydessä tehtäviä kasvinterveystarkastuksiin liittyviä valvontatehtäviä tullilaitokselle. Asetuksen antaminen edellyttäisi, että tehtävien siirrosta olisi ensin sovittu maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön välillä. Sääntelyn selkeyttä ehdotetaan lisäksi kehitettäväksi säädesteknisesti niin, että yleisiä ohjaustehtäviä, varsinaisia valvontaviranomaisia ja viranomaisorganisaation ulkopuolella toimivia valtuutettuja tarkastajia koskevat säännökset erotettaisiin omiin pykäliinsä.

14 §. *Yleinen valvonta ja ohjaus.* Pykälässä ehdotetaan nimenomaisesti mainittavan, että ehdotettavan lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluisi maa- ja metsätalousministeriölle. Vastaavaa säännöstä ei ole kirjoitettu voimassa olevaan kasvinsuojelulakiin, mutta asiallisesti ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia, joka säätää maa- ja metsätalousministeriölle yleisen valtuuden antaa määräyksiä lain täytäntöönpanosta. Pykälässä ehdotetaan mainittavaksi, että maa- ja metsätalousministeriö on Suomessa kasvinterveysdirektiivissä tarkoitettu keskusviranomainen.

Kasvinterveysdirektiivin 1 artiklan 4 kohdassa edellytetään, että jäsenvaltio asettaa tai nimeää yhden keskusviranomaisen, joka toimii kansallisen hallituksen valvonnassa ja joka vastaa erityisesti kasvinterveysdirektiivin soveltamisalaan kuuluvien kasvinsuojeluun liittyvien kysymysten yhteensovittamisesta ja yhteyksien hoitamisesta. Keskusviranomainen tulisi nimetä alaa sääntelevässä laissa, jotta kansalaiset voisivat helposti saada selville, mikä viranomainen Suomessa on direktiivissä tarkoitettu keskusviranomainen. Ehdotettu säännös perustuu edellä mainitun lisäksi

kasvinterveysdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan g alakohtaan ja asetuksen kansainvälisen kasvinsuojeluyhteisösuojelun tarkastetun tekstin voimaansaattamista (SopS 18/1992) 4 artiklaan.

15 §. *Valvontaviranomaiset.* Pykälän ehdotetaan sisältävän varsinaisia valvontaviranomaisia koskevat säännökset. Ne perustuvat kasvinterveysdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan g alakohtaan. Valvontaviranomaisia koskeva työnjako on jäljempänä selostettavaa tullilaitoksen toimintaa lukuun ottamatta tarkoitus säilyttää ennallaan, mutta vastuusuhteet kirjattaisiin säännökseen nykyistä selkeämmin. Päävastuullisena täytäntöönpano- ja valvontaviranomaisena toimisi edelleen tarkastuskeskus, joka vastaisi lainsäädännön valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä. Voimassa olevassa laissa käytetty kasvinsuojeluviranomaisen nimitys korvattaisiin termillä valvontaviranomainen, jolla tarkoitettaisiin tarkastuskeskuksen ohella myös työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja ja tullilaitosta siltä osin kuin se hoitaisi maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön välisellä sopimuksella sille siirrettyjä tehtäviä. Pykälässä ehdotetaan selvyuden vuoksi mainittavaksi, että tarkastuskeskus on Suomessa kasvinterveysdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan g alakohdan ii alakohdassa tarkoitettu vastuussa oleva virallinen toimielin.

Tarkastuskeskuksen päävastuu valvontatoiminnasta tarkoittaa sitä, että muut valvontaan osallistuvat viranomaiset ja henkilöt hoitavat valvontatehtäviään tarkastuskeskuksen ohjauksessa ja sen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Työvoima- ja elinkeinokeskusten osalta tämä tapahtuu vuosittain tehtävissä tulossopimuksissa, jotka tarkastuskeskus tekee maa- ja metsätalousministeriön kanssa sovittujen tulostavoitteiden ja valtion talousarvion nojalla. Sopimuksia täydentävät tarkastuskeskuksen vuosittain laatimat valvontasuunnitelmat, joiden tulisi sisältää valvonnan järjestämisen yleiset periaatteet ja tavoitteet sekä vuosittain asetettavat valvonnan painopistealueet

valvontasuunnitelmineen. Työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetun lain (23/1997) 2 §:n 2 momentin mukaan keskus toimii eri hallinnonalojen tehtäviä hoitaessaan asianomaisen ministeriön ohjauksessa ja valvonnassa, minkä lisäksi keskus on sen keskushallinnon viraston tai laitoksen ohjauksessa ja valvonnassa, jonka toimialaan kuuluvia tehtäviä se on säädetty tai määrätty hoitamaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että maahantuonnin valvonnan osalta valvontaviranomaisena voisi tarkastuskeskuksen ohella toimia myös tullilaitos. Tullilaitokselle siirrettävistä tehtävistä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella sen mukaan, kuin asiasta olisi ensin maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön välisessä sopimuksessa sovittu. Menettely vastaisi nykyistä Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annettuun lakiin (1100/1994) perustuvaa käytäntöä maa- ja metsätalousministeriön toimivaltaan kuuluvien tehtävien siirtämisestä muulle maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tai muun hallinnonalan viranomaiselle. Ensisijaisesti olisi tarkoitus sopia siitä, että tullilaitos olisi toimivaltainen viranomainen tekemään tuontikelpoisuuden selvityksen ja kasvinterveystarkastuksen EU:n ulkopuolisista valtioista tuotaville hedelmille. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että maahantuontipaikan tullitoimipaikan virkamies tarkastaisi, että kyseisen tavarahan maahantuontia ei ole Suomen lainsäädännössä kielletty ja että tavarasta annettu kasvinterveystodistus (tai jälleenvientitodistus, jos tavara tuodaan muusta kuin sen tuotantomaaasta) on asianmukainen ja vastaa tavaraerän sisältöä. Tullitoimipaikan virkamiehen tulisi pääasiallisesti tehdä tavaraerälle myös fyysinen kasvinterveystarkastus. Tarkastuksen voisi tehdä myös jokin muu valvontaviranomainen, mutta pääsääntöisesti olisi tarkoitus, että tarkastuksen tekisi tullitoimipaikan henkilökunta. Uusi tehtävienjako nopeuttaisi rajanylitystä ja järkevöittäisi viranomaistoimintaa.

Uudistuksella välttyttäisiin siltä, että tarkastuskeskuksen tarkastaja saapuisi ehkä hyvinkin pitkän matkan päästä tarkastamaan maahantuotavaa erää. Kasvinterveysdirektiivi edellyttää, että kasvinterveydellisen tarkastuksen tekee asianmukaisen koulutuksen saanut henkilö. Jotta nämä yhteisöoikeuden vaatimukset täytettäisiin, tulisi tarkastuskeskuksen päävastuullisena valvontaviranomaisena huolehtia tullilaitoksen tarkastajien riittävästä kouluttamisesta kasvinterveydellisen tarkastuksen tekemiseen. Käytännössä tämä voitaisiin hoitaa tarkastuskeskuksen järjestämällä koulutuksella. Tarkastuskeskus kouluttaisi kaikki kasvinterveystarkastuksen tekevät tullilaitoksen tarkastajat ja antaisi kaikille koulutuksen hyväksytysti suorittaneille tarkastajille todistuksen osoituksena kelpoisuudesta tehdä kasvinterveystarkastuksia.

16 §. *Valtuutetut tarkastajat.* Pykälän mukaan tarkastuskeskus käyttäisi työvoimaa ja elinkeinokeskusten lisäksi valvonnassa apunaan valvontatehtävään kirjallisesti valtuuttamiaan tarkastajia, jotka toimisivat virkavastuulla tarkastuskeskuksen valvonnassa. Valtuutettuja tarkastajia koskeva säännös perustuu kasvinterveysdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan g alakohtaan. Valtuutetun tarkastajan käsitettä ehdotetaan voimassa olevaan lakiin verrattuna muutettavaksi niin, että valtuutetulla tarkastajalla tarkoitettaisiin muutoksen jälkeen vain viranomaisorganisaation ulkopuolisia henkilöitä. Tällä hetkellä myös tarkastuskeskuksen ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen kasvinsuojelulaissa tarkoitettuun valvontaan osallistuvat virkamiehet on käytännössä valtuutettu tekemään valvontatehtäviä. Tätä ei ole pidettävä tarpeellisenä, koska heidän valvontavaltuutensa perustuu toimintaan viranomaisen palveluksessa ja sitä kautta laissa säädettyihin valvontaviranomaisen tehtäviin ja valtuuksiin.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain, jos tehtävä annetaan lain nojalla, tehtävän antaminen on tarpeen tehtävän

tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä tehtävän antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Pykälässä ehdotettu toiminta on edelleen tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, sillä valtuutettujen tarkastajien käyttäminen valvontatehtävissä on käytännössä välttämätöntä tarkastus- ja valvontatoiminnan erityisluonteen sekä joustavuuden ja tehokkuuden vuoksi. Toiminta saattaa edellyttää ennalta arvaamattomia kiireellisiä toimenpiteitä, toimialueena saattaa olla koko maa ja toiminta voi olla tiukasti aikatauluun sidottua.

Viranomaisorganisaation laajentamista kattamaan koko kyseistä toimintaa ei ole pidettävä nykytilanteessa tarkoituksenmukaisena ja se vaatisi joka tapauksessa laajoja organisatorisia muutoksia ja huomattavia voimavaroisäyksiä viranomais toimintaan. Käytännössä

valtuutettuina tarkastajina toimivat useimmiten maaseutukeskusten neuvojat. Valtuutetut tarkastajat toimisivat tarkastuskeskuksen valvonnassa ja heitä koskisivat samat rikosoikeudellista virkavastuuta koskevat säännökset kuin virkamiehiäkin. Valtuutettuihin tarkastajiin sovellettaisiin myös hallintomenettelylain 10 ja 11 §:ssä säädettyjä esteellisyysäännöksiä sekä 22 §:n säännöstä huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä ja kielilainsäädännön velvoitteita koskevia säännöksiä. Valtuutetun tarkastajan olisi tarkastusta suorittaessaan kiinnitettävä huomiota myös siihen, että toimijan perusoikeus esittää tarkastajalle omat näkemyksensä äidinkielellään suomeksi, ruotsiksi tai saameksi toteutuu. Näin ollen pykälässä on turvattu perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten asianmukainen toteutuminen.

Tarkastuskeskus vastaisi valtuutettujen tarkastajien pätevydestä tehtäviinsä. Käytännössä valtuutusten sisältö sekä tarkastajien pätevyysvaatimukset ja muut ehdot voivat vaihdella tarkastus- tai muun valvontatehtävän, tarkastajan toimialueen tai -sijaintipaikan ja muiden vastaavien tekijöiden mukaan.

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys

lahjontaa koskevien Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisistä sekä eräiden virkarikoksia ja niihin liittyviä rikoksia koskevien säännösten muuttamisesta (HE 77/2001 vp), jossa ehdotetaan rikosoikeudellisen virkavastuun laajentamista siten, että julkista valtaa käyttävänä henkilönä pidettäisiin myös sitä, joka osallistuu julkista valtaa koskevan päätöksen valmisteluun muun muassa suorittamalla tarkastuksia (ehdotus rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 b -kohdaksi). Selkeyden vuoksi ehdotettuun lakiin ehdotetaan tästä huolimatta sisällytettäväksi säännös valtuutettuihin tarkastajiin sovellettavasta rikosoikeudellisesta virkavastuusta.

5 luku. Tarkastukset ja valvonta

17 §. *Valvonnan järjestämisen yleiset periaatteet.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvonnan järjestämisen yleisistä periaatteista, kuten tasapuolisuudesta, säännöllisyydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta sekä valvonnan toteuttamistavoista ja vaiheista. Tarkemmat säännökset periaatteista voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Säännös perustuu kasvinterveysdirektiivin 6, 12, 13 ja 16 artikloihin sekä suojeltujen alueiden tunnustamiseen yhteisössä liittyvää tietojen keruuta koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annettuun komission direktiiviin 92/70/ETY, sääntöjen vahvistamisesta tiettyjen kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden jonkin suojellun alueen kautta liikkumisen osalta ja näiden tällaisten suojellulta alueelta peräisin olevien ja sen sisällä liikkuvien kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden liikkumisen osalta annettuun komission direktiiviin 93/51/ETY ja kolmansista maista tulevien kasvien, kasvituotteiden tai muiden tuotteiden terveystarkastusten suorittamista yhteisössä muissa tarkastuspaikoissa kuin määränpäissä koskevista vähimmäisedellytyksistä annettuun komission direktiiviin 98/22/ETY. Säännöksillä pyritään tukemaan valvonnan asianmukaista järjestämistä ja varmistamaan valvonnan oikeudenmukainen ja

oikeasuhtainen kohdistaminen.

18 §. *Valvontasuunnitelma.* Pykälä sisältää säännöksen tarkastuskeskuksessa vuosittain laadittavasta valvontasuunnitelmasta, josta voitaisiin säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Valvontasuunnitelman avulla valvonnasta pääasiallisesti vastuullinen tarkastuskeskus voi ohjata muita valvontaviranomaisia toimimaan valvontatoiminnalle asetettujen periaatteiden ja tavoitteiden sekä vuosittain asetettujen painopisteiden mukaisesti. Säännöksillä pyritään edistämään myös valvonnan pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta sekä avoimuutta elinkeinonharjoittajien suuntaan.

19 §. *Tarkastusvelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisten velvollisuudesta tarkastaa kasvinsuojelurekisteriin merkityjä toimijoita. Säännös perustuu kasvinterveysdirektiivin 12 artiklaan ja toimijan rekisteröintidirektiivin 4 artiklaan. Nykyisessä laissa oleva jokavuotinen tarkastusvelvollisuus ehdotetaan muutettavaksi koskemaan ainoastaan niitä rekisteröityjä toimijoita, jotka 6 §:n mukaan ovat velvollisia varustamaan markkinoimansa kasvit, kasvituotteet ja muut tässä laissa tarkoitettavat tavarat kasvipassilla. Muut rekisteriin merkityt toimijat tulisi tarkastaa aina silloin, kun se kasvintuhoojien leviämisen riskinarvioinnin perusteella katsotaan tarpeelliseksi. Tarkastusvelvollisuuden supistaminen on perusteltua, sillä käytännössä tarkastuskeskus ei ole vuosittain tarkastanut muita kuin kasvipassia käyttäviä toimijoita. Myöskään kasvinterveydelliset syyt eivät anna aiheutta nykyisen laajuisen tarkastusvelvollisuuden säilyttämiseen. Sellaiset kasvit, kasvituotteet ja muut tässä laissa tarkoitettavat tavarat, jotka aiheuttavat suurimman kasvinterveysriskin, on 6 §:n mukaan markkinoitaessa varustettava kasvipassilla. Siten on riittävää, että velvoite vuosittaisiin tarkastuksiin kohdistetaan vain sellaisiin toimijoihin, joiden toimintaa kasvipassin käyttövelvollisuus koskee.

20 §. *Seuranta.* Pykälän sisältö vastaa voimassa olevan kasvinsuojelulain 12 §:ää. Pykälässä ehdotetaan selvyuden vuoksi

mainittavaksi, että siinä tarkoitettua toimintaa harjoittava viranomainen on tarkastuskeskus. Ehdotettu pykälä perustuu kasvinterveysdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan h alakohtaan ja artikloihin 3, 4, 5, 6 ja 13.

21 §. *Tarkastusoikeus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisten sekä valtuutettujen tarkastajien valtuuksista tarkastuksia tehtäessä. Säännös perustuu kasvinterveysdirektiivin 12 ja 21 artikloihin ja toimijan rekisteröintidirektiivin 2 artiklaan. Tarkastaminen voi edellyttää muun muassa pääsyä viljelyksille ja tiloihin, joissa ehdotetun lain piiriin kuuluvaa toimintaa harjoitetaan, sekä näiden tarkastamista. Lisäksi valvonnassa tulisi voida tarkastaa kuljetusvälineitä sekä toimijan kirjanpitoa ja tiedostoa ja ottaa maksutta tarpeellisia näytteitä valvontaa varten.

Tarkastusoikeutta ehdotetaan voimassa olevaan lakiin verrattuna selvennettäväksi ja rajattavaksi perustuslain tasolla voimassa olevan kotirauhan suojan osalta. Ehdotuksen mukaan tarkastuksen tai näytteenoton voisi kotirauhan piirissä tehdä vain viranomainen ja tarkastus tai näytteenotto saataisiin toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen ehdotetussa laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn.

22 §. *Tiedonsaantioikeus.* Pykälä sisältäisi säännökset lain mukaisten tarkastusten ja valvonnan edellyttämästä valvontaviranomaisten ja valtuutettujen tarkastajien tiedonsaantioikeudesta. Säännös perustuu kasvinterveysdirektiivin 12 artiklaan. Oikeus olisi rajattu valvontaa varten tarpeellisiin tietoihin ja asiakirjoihin, jotka toimijan olisi pyydettäessä annettava viranomaisille ja valtuutetuille tarkastajille. Tiedonsaantioikeus ulottuisi myös salassa pidettäviin tietoihin.

23 §. *Euroopan yhteisön tarkastajat.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Euroopan yhteisön tarkastajista. Heillä olisi sama tarkastus- ja tiedonsaantioikeus kuin Suomen viranomaisillakin, mutta heidän olisi tarkastuksia tehdessään toimittava yhteistyössä tarkastuskeskuksen kanssa. Kasvinterveysdirektiivin 21 artiklassa säädetään, että komissio voi valtuuttaa

asiantuntijoita suorittamaan tarkastuksia. Silloin kun tällaisia tarkastuksia suoritetaan jossakin jäsenvaltiossa, tarkastukset on tehtävä yhteistyössä jäsenvaltion kasvinsuojeluviranomaisen kanssa. Direktiivissä tarkoitettu kasvinsuojeluviranomainen on Suomessa Kasvintuotannon tarkastuskeskus. Milloin kansallinen laki vaatii tarkastajilta tiettyä valtuutta, on komission valtuuttamien asiantuntijoiden direktiivin mukaan saatava täysi valtuus kansalliselta kasvinsuojeluviranomaiselta. Direktiivin säännös ehdotetaan pantavaksi täytäntöön ottamalla lakiin vastaavansisältöinen säännös, jossa säädetään komission valtuuttamien asiantuntijoiden toimivallasta.

24 §. *Virka-apu.* Pykälässä ehdotetaan voimassa olevan lain mukaisesti, että valvontaviranomainen voisi tarvittaessa saada virka-apua tulliviranomaisilta sekä poliisi- ja paloviranomaisilta ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säädösten ja määräysten mukaisten tehtävien suorittamiseksi. Virka-apua tulisi lisäksi voida saada myös rajavartiolaitokselta, jotta virka-apua olisi saatavissa jokaisella rajanylityspaikalla.

25 §. *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen.* Pykälän sisältö vastaa pääosin voimassa olevaa lakia. Pykälää ehdotetaan tarkennettavaksi täsmentämällä, että tiedot voitaisiin antaa vain sellaisten rikosten selvittämiseksi, joiden selvittämiseksi saadaan pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun 1 §:n mukaan toimittaa kotietsintä. Säännökseen sisältyviä pykäläviittauksia ehdotettuun lakiin tulisi muuttaa johtuen lain täytäntöönpanoon ja valvontaan osallistuvia viranomaisia koskevista säädösteknisistä muutosehdotuksista.

26 §. *Valvonnan tulosten julkaiseminen.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös valvonnan tulosten julkaisemisesta. Edellä 25 §:ssä tarkoitettuja tietoja ei kuitenkaan saisi julkaista. Tulosten julkaiseminen lisää toiminnan avoimuutta ja tehostaa valvontaa. Julkaistavat tulokset ovat yleensä tilasto-tyyppisiä tietoja esimerkiksi jonkin kasvintuhoojan esiintymistiheydestä ja -määrästä Suomessa. Maa- ja

metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa yksityiskohtaisemmat säännökset tulosten julkaisemisesta ja tietojen luovuttamisesta.

6 luku. Pakkokeinot ja seuraamukset

27 §. *Kasvipassin tai muun todistuksen käyttökielto.* Pykälässä ehdotetaan voimassa olevan lain mukaisesti, että tarkastuskeskus voisi antaa toimijalle tiettyä tavaraerää koskevan kasvipassin tai rekisterinumeron käyttökiellon. Mahdollisuutta antaa käyttökielto ehdotetaan laajennettavaksi kattamaan kaikki ehdotetun lain 6 §:ssä tarkoitettut todistukset, koska kaikkien tällaisten todistusten käyttötarkoitus on sama. Käyttökielto ei estäisi toimijaa markkinoimasta sellaisia tavaroita, joiden kasvipassia tai muuta todistusta käyttökielto ei koske, toisin kuin jäljempänä 28 §:ssä tarkoitettu kasvinsuojelurekisteristä poistaminen, joka estäisi tässä laissa tarkoitettujen toiminnan harjoittamisen täysin. Säännös perustuu toimijan rekisteröintidirektiivin 1 artiklaan. Kielto koskisi sitä tavaraerää, jonka kyseinen kasvipassi tai muu todistus kattaisi (kasvipassin ja muun todistuksen kohteena olevan tavaraerän laajuutta on käsitelty laajemmin 6 §:n perusteluissa). Kiellolla olisi tarkoitus puuttua äkillisiin kasvinterveyttä vaarantaviin tilanteisiin. Kasvipassin tai muun todistuksen käyttökielto olisi tehokas tapa pysäyttää kasvinterveydelle vaaraa aiheuttava tavara, sillä käyttökielto estäisi tällaisen tavaran myynnin. Kiellolla olisi tarkoitus rajoittaa toimijan oikeuksia vain silloin, kun se olisi välttämätöntä kasvintuhoojien torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi ja kielto tulisi kumota heti, kun sen antamisen syy ei enää ole voimassa. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kielto olisi annettava määräaikaisena, jos sen perusteena oleva puutteellisuus olisi mahdollista poistaa. Puutteellisuuden poistaminen tai puutteellisuuden merkityksettömyys aiheuttaisi viranomaiselle velvollisuuden peruuttaa kielto. Säännös ilmentää kiellon yhteyttä toiminnan kasvinterveydelle

aiheuttamaan uhkaan ja kasvintuhoojan leviämisen arviointiin.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan uutena mahdollisuutena säädettäväksi valvontaviranomaisten oikeudesta väliaikaisen kiellon asettamiseen silloin, kun asia ei siedä viivytystä. Oikeus koskee muita valvontaviranomaisia kuin tarkastuskeskusta. Väliaikaisen kiellon asettaneen viranomaisen olisi saatettava asia viipymättä tarkastuskeskuksen ratkaistavaksi ja kielto olisi kumottava, ellei tarkastuskeskus ole tehnyt lopullista kieltopäätöstä viikon kuluessa väliaikaisen kiellon antamisesta. Lyhyellä määräajalla pyritään välttämään mahdollisesti virheellisillä perusteilla annetusta kiellosta viranomaiskäsitelyyn hitauden vuoksi toimijalle aiheutuvien kohtuuttoman suurten kustannusten syntyminen. Ehdotetun säännöksen perusteella toimija joko saisi kiellon nopeasti tarkastuskeskuksen eli ehdotetun lain ylimmän valvontaviranomaisen ratkaistavaksi tai sitten vapautuisi kiellon alaisuudesta viikon kuluttua sen antamisesta.

28 §. *Kasvinsuojelurekisteristä poistaminen.* Pykälässä ehdotettu säännös sisältyy voimassa olevan lain 16 §:ään. Säännös perustuu toimijan rekisteröintidirektiivin 1 artiklaan. Säännökseen ei ehdoteta asiallisia muutoksia, mutta sitä tulisi teknisluonteisesti muuttaa vastaamaan ehdotetussa laissa käytettyä terminologiaa. Kasvinsuojelurekisteristä poistaminen olisi ankarampi seuraamus kuin edellä käsitelty kasvipassin tai rekisterinumeron käyttökielto. Mikäli tarkastuksessa todetaan, että toimija ei noudata ehdotettua lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai ei täytä rekisteröinnin ehtoja, tulisi tarkastuskeskuksen tai työvoima- ja elinkeinokeskuksen antaa toimijalle huomautus. Samalla tälle tulisi ilmoittaa määräaika, jonka kuluessa toiminnassa havaitut virheet olisi korjattava. Mikäli toimija ei tällöin korjaisi toiminnassaan havaittuja virheitä, hänet tulisi poistaa kasvinsuojelurekisteristä. Rekisteristä poistettu tulisi välittömästi ilman eri hakemusta merkitä rekisteriin uudelleen, jos rekisteristä poistamisen syy ei enää ole olemassa.

29 §. *Uhkasakko ja teettäminen.* Pykälässä

ehdotettu säännös sisältyy voimassa olevan lain 18 §:ään. Voimassa olevan lain 7 §:ään sisältyvät säännökset teettämishuosta ehdotetaan yhdistettäväksi uhkasakkoa koskevaan säännökseen. Säännöstä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi niin, että siitä poistetaan kielto erikseen valittamalla hakea muutosta uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen.

Ehdotuksen mukaan tarkastuskeskus voisi asettaa 12 §:ssä tarkoitettujen rajoituksen, kiellon, toimenpiteen tai niitä koskevan menettelyn täytäntöönpanon tehosteeksi uhkasakon tai uhan, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Teettämishuoa ja teettämistä koskevan päätöksen voisi tehdä myös työvoima- ja elinkeinokeskus.

Selvyyden vuoksi säännökseen ehdotetaan otettavaksi lisäksi viittaus uhkasakkolakiin (1113/1990), jossa on annettu yleiset säännökset hallinnollisesta uhkasakosta, teettämishuosta ja teettämisestä. Lain 10 §:n mukaan uhkasakko voidaan tuomita maksettavaksi, jos kieltoa tai päätöstä ei ole noudatettu ja jos noudattamatta jättämiseen ei ole pätevää syytä. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi uhkasakon asettanut viranomaisena. Teettäen suoritetun hävittämisen kustannukset maksetaan valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoon on säädetty.

30 §. *Rangaistussäännös.* Pykälässä ehdotetaan lueteltaviksi ne ehdotettavan lain vastaiset teot, joista voi seurata rikosoikeudellinen rangaistusvastuu. Tällaista tekoa kutsuttaisiin *kasvinterveyden vaarantamiseksi* ja rangaistuslajina voisi olla vain sakkorangaistus. Rikkomuksen nimike ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin ehdotetun lain sisältöä. Rikkomuksen tunnusmerkistö voisi täytyä paitsi tosiasiallisen tekemisen myös laiminlyönnin perusteella. Ehdotetussa lainkohdassa luetellut tekemuodot eivät välttämättä tarkoita minkään oikeushyvän varsinaista loukkaamista, sillä teko voi olla myös sellainen, että siitä tosiasiallisesti tai hyvin todennäköisesti aiheutuu vaaraa kasvinterveydelle. Tämän vuoksi rikkomuksen nimike ehdotetaan

muutettavaksi paremmin rikkomuksen luonnetta kuvaavaksi. Tekijänä rikkomuksessa voisi olla kuka tahansa ja tunnusmerkistön mukainen teko voitaisiin tehdä joko tahallisesti tai huolimattomuudella. Teon huolimattomuusarvioinnissa tulisi ottaa huomioon erityisesti arvioitavana olevan toiminnan laatu. Esimerkiksi sellaisia kasveja, kasvituotteita tai muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja, joka aiheuttaa vakavan vaaran kasvinterveydelle (esimerkiksi mäntyankeroinen) voi helposti levitä, käsittelevältä toimijalta edellytettäisiin huomattavasti suurempaa huolellisuutta kuin sellaisia kasveja, kasvituotteita tai muita tavaroita, joiden mukana jokin yleisesti esiintyvä kasvintuhooja (esimerkiksi kirva) voi helposti levitä, käsittelevältä toimijalta. Siten jälkimmäiseltä toimijalta edellytettäisiin huomattavasti suurempaa huolellisuusvelvoitteen laiminlyönnin astetta kuin edelliseltä rangaistusvastuun syntymiseksi.

Rangaistussäännöksen 1 momentin viittaussääntöjen järjestystä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan ehdotetun lain järjestystä. Uutena kohtana 1 momenttiin lisättäisiin kasvien, kasvituotteiden tai muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, markkinointi, markkinointia varten tuottaminen, varastointi tai maahantuonti ilman ehdotetun lain 4 §:n mukaista kasvinsuojelurekisteriin rekisteröitymistä. Kasvinsuojelurekisteri muodostaa tärkeän osan kasvinterveyden valvonnasta, joten rekisteröitymisen laiminlyönti on tarkoituksenmukaista säätää rangaistavaksi. Ehdotetun lain 6 §:ssä ja sen nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettua kasvipassin, virallisen lausunnon tai rekisterinumeron käyttövelvollisuuden laiminlyönnin ohella ehdotetaan kriminalisoitavaksi myös ehdotetun lain 7 §:ssä ja sen nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettua velvollisuuden käyttöä kasvinterveystodistusta, jälleenvientitodistusta tai virallista lausuntoa. Kriminalisointi on tarkoituksenmukaista ulottaa koskemaan myös EY:n ulkopuolista kauppaa, sillä sekä kasvipassilla ja rekisterinumerolla että

kasvinterveystodistuksella, jälleenvientitodistuksella ja virallisella lausunnolla pyritään samaan lopputulokseen eli kasvinterveyden suojelemiseen. Käytettävän todistuksen nimi riippuu kaupankäyntiä harjoittavien valtioiden kansainvälisistä sitoumuksista sekä EU:n säädöksistä, mutta todistusten tavoite ja tarkoitus ovat samoja. Sekä 6 §:n että 7 §:n ja niiden nojalla annettujen asetusten vastaisen toiminnan kriminalisointi saattaa ehdotetussa laissa tarkoitetut toimijat samaan asemaan riippumatta siitä, mistä valtioista he tuovat ehdotetussa laissa tarkoitettua tavaraa Suomeen. Momentissa ehdotetaan kriminalisoitavaksi myös 8 §:n nojalla annetussa asetuksessa toiminnan järjestämisestä säädetyn noudattamatta jättäminen. Näillä säädöksillä pyritään hallitsemaan kulloisenkin kasvintuhoojatilanteen aiheuttamaa riskiä sekä edistämään yleisesti hyvää kasvinsuojelutapaa. Säädösten vastainen toiminta on siten omiaan aiheuttamaan vaaraa kasvinterveydelle, minkä vuoksi niiden noudattamisen laiminlyönti tulisi sanktioida. Ehdotetun lain 9 §:ssä säädetään tiedostonpitovelvollisuudesta. Maa- ja metsätalousministeriö voi asetuksella antaa tarkemmat säännökset tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä. Asianmukaisesti pidetyllä tiedostolla on huomattava informatiivinen merkitys tilanteessa, jossa toimijan kasveista on löytynyt esimerkiksi vaarallinen kasvintuhooja. Tiedosta voidaan selvittää esimerkiksi toimijan viljelyhistoriaa, kasvierien osto- ja myyntiaikoja ja -paikkoja ja muita tavaroiden jäljitettävyyden ja kasvintuhoojan torjumisen kannalta oleellisia tietoja. Tämän vuoksi on tarpeen kriminalisoida 9 §:n ja sen nojalla annetun asetuksen vastainen toiminta. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös ehdotetun lain 10 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden toiminnan lopettamiseen ja siinä tapahtuvien olennaisten muutosten laiminlyöminen. Ehdotetun lain 4 §:n mukaan toimijan merkitseminen kasvinsuojelurekisteriin on edellytyksenä kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, markkinoinnille, tuottamiselle markkinointia

varten, varastoimiselle ja maahantuonnille. Kasvinsuojelurekisteriin merkitseminen luo oletuksen siitä, että toimija on järjestänyt toimintansa asianmukaisesti, sillä rekisteriin merkitsemisen edellytyksenä on tiettyjen, 4 §:n 3 momentissa lueteltujen kasvinterveyden kannalta merkityksellisten edellytysten täyttäminen. Kasvinterveyden suojelemisen kannalta on siten olennaista, että rekisterin tiedot ovat ajantasalla. Toimialan olennaisella muutoksella voi olla rekisteröinnin edellytysten kannalta merkittävä vaikutus. Uuden toimialan myötä kasvinterveydelle toiminnasta aiheutuva uhka saattaa kasvaa, jolloin kasvinsuojelurekisteriin merkitsemisen edellytykset saattavat muuttua. On tärkeää varmistaa, että tällaiset muutokset saatetaan rekisterin pitäjän tietoon. Säännöksen uhkasakkoa käsittelevä osa ehdotetaan irrotettavaksi omaksi momentiksi.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös lainsäädännön rikkomista koskevan tutkintapyyntöä tekemisestä. Ehdotuksen mukaan ilmoituksen rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan tekisi tarkastuskeskus, joka voisi jättää ilmoituksen tekemättä, jos rikkomus kokonaisuutena on olosuhteisiin nähden ilmeisen vähäinen. Tarkastuskeskus voisi kuitenkin ilmeisen vähäisen rikkomuksen kysymyksessä ollessa antaa rikkomuksesta kirjallisen huomautuksen ryhtymättä muihin säännöksessä tarkoitettuihin toimenpiteisiin ja samalla kehottaa rikkomuksen tekijää korjaamaan havaitut virheellisydet. Ilmoittamatta jättämistilanteissa toimijan on siten käytännössä todettu syyllistyneen johonkin 1 momentissa kriminalisoituun tekoon, joka kuitenkin seuraamusluonteisesti jätetään ilmoittamatta syyttäviviranomaisille. Ehdotuksen tarkoituksena on lisätä valvontaviranomaisten keinoja lainsäädännön noudattamisen valvomiseksi. Käytännössä valvontaviranomaisilla ei ole ollut käytettävissään riittävän tehokkaita keinoja säännöstenvastaisen toiminnan lopettamiseksi sellaisissa tilanteissa, joissa kysymys ei ole syyteharkintaan saatettavasta rikkomuksesta.

7 luku. Vahingonkorvaukset

31 §. *Kasvintuhoojan torjuntapäätöksestä aiheutuvien kustannusten ja vahinkojen korvaaminen.* Pykälässä ehdotettu säännös sisältyy voimassa olevan lain 9 §:ään. Maa- ja metsätalousministeriön valtuus säätää asetuksella kasvintuhoojakohtaisesti korvauksen suuruudesta sekä ehdotetun pykälän 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun taloudellisen vahingon tai kustannusten arvioimisesta ehdotetaan käytännön syistä säilytettäväksi laissa. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriölle ehdotetaan annettavaksi valtuus säätää asetuksella siitä, mitkä kasvintuhoojat ovat hävitettäviä tai torjuttavia kasvintuhoojia.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan hävitettävien kasvintuhoojien eli Suomessa ennen esiintymättömien kasvintuhoojien hävittämiseksi annetun torjuntapäätöksen viljelijälle aiheuttamat kustannukset ja vahingot korvattaisiin kokonaan valtion varoista. Tällaiset kustannukset ja vahingot korvataan pääsääntöisesti myös voimassaolevan lain perusteella, mutta säännös ehdotetaan kirjattavaksi selvemmin lakiin. Lisäksi valtion varoista korvattaisiin osittain torjuttavien kasvintuhoojien eli sellaisten Suomessa esiintyvien kasvintuhoojien, jotka aiheuttavat välitöntä tai välillistä vahinkoa, torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi annetusta torjuntapäätöksestä viljelijälle aiheutuneet kustannukset ja vahingot. Myös tällaisista torjuntapäätöksistä aiheutuneet kustannukset on voimassa olevan lain perusteella pääsääntöisesti korvattu, joskin korvausta koskevat säännökset sisältävät enemmän harkinnanvaraa kuin edellä tarkoitetut hävitettävien kasvintuhoojien vuoksi annetun torjuntapäätöksen perusteella maksettavia kustannuksia ja vahinkoja koskevat säännökset. Momentissa ehdotetaan lisäksi mainittavan, että korvauksen saamisen edellytyksenä on, että kasvi, josta torjuntapäätöksen kohteena oleva kasvintuhooja on löydetty, on ollut korvaukseen oikeutetulla viljelijällä tuotannossa Suomessa. Tällä tarkoitetaan sitä, että korvauksen saamisen edellytyksenä

on, että viljelijä on jo istuttanut, kylvänyt tai muulla tavoin saattanut kasvin, josta tässä momentissa tarkoitettu kasvintuhooja on löytynyt, tuotantoon. Tuotantoon saattamisena pidettäisiin myös esimerkiksi kasvin kasvattamista kasvihuoneessa. Korvausta ei siis olisi mahdollista saada esimerkiksi siinä tapauksessa, että viljelijä on itse maahantuonut kasvin ja torjuntapäätös on annettu kasvin ollessa kuljetusautossa tai varastossa. Torjuntapäätöksistä aiheutuneet kustannukset on tarkoituksenmukaista korvata siinä tapauksessa, että kasvi, josta torjuntapäätöksen kohteena oleva kasvintuhooja on löydetty, on ollut tuotannossa, sillä tällaisessa kasvissa oleva kasvintuhooja aiheuttaa suurimman vaaran kasvinterveydelle ja myös merkittävät kustannukset aiheuttamiensa vahinkojen kautta. Jos kasvintuhooja löytyy esimerkiksi varastossa olevasta kasvista, on vaara kasvintuhoojan leviämisestä huomattavasti pienempi. Säännöksessä ehdotetaan lisäksi täsmennettävän, että kasvi, josta torjuntapäätöksen kohteena oleva kasvintuhooja on löydetty, on ollut tuotannossa Suomessa. Korvausta ei siten olisi mahdollista saada, jos kasvi on kyllä ollut ennen sen Suomeen tuontia tuotannossa jossain muussa maassa, mutta sitä ei ole vielä Suomessa ehditty saattaa tuotantoon. Ehdotettu säännös vastaa pääpiirteissään tämänhetkistä korvauskäytäntöä.

Voimassa olevan lain mukaan kustannuksista ja vahingoista valtion varoista korvattava osuus vaihtelee kasvintuhoojakohtaisesti. Kasvintuhoojakohtainen sääntely on yksityiskohtaista ja sitä on tarpeen voida muuttaa joustavasti, esimerkiksi silloin, kun valtion varoista korvattavien vahinkojen alaa päätetään laajentaa. Käytännössä korvauksen prosentuaalista osuutta torjuntapäätöksestä aiheutuneista kustannuksista tarkistetaan vuosittain. Siten on tarpeen edelleen säätää näistä asioista asetuksella, jonka muuttaminen on yksinkertaisempaa ja nopeampaa kuin lain muuttaminen. Korvausasetukset ovat käytännössä myös niin laajoja, ettei niissä säädettyjä asioita voitaisi sisällyttää ehdotettuun lakiin ilman lain käytettävyyden ja loogisuuden huomattavaa heikkenemistä. Tällä hetkellä

korvauksista säädetään toimenpiteistä kasvintuhoojien leviämisen estämiseksi ja hävittämiseksi annetussa maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä (35/1995), perunan vaalean rengasmädän hävittämisestä annetussa maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä ja *Ralstonia solanacearum* tuhoajan torjunnasta annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa. Kustannukset ja vahingot korvataan tällä hetkellä käytännössä täysimääräisesti lukuun ottamatta keltaperuna-ankeroisen ja vaalean rengasmädän torjunnasta aiheutuvia kustannuksia, joista jälkimmäisistä korvataan kuitenkin aina vähintään 50 %:ia.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin ehdotetun lain 12 §:n 2 momentin mukaan niistä kasvintuhoojista, joiden torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi voidaan käyttää 12 §:n 1 momentissa lueteltuja rajoituksia, kieltoja ja toimenpiteitä sekä niitä koskevien menettelyjen täytäntöönpanoa. Ehdotetun lain 12 §:n 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi lisäksi antaa tarkastuskeskukselle luvan ryhtyä 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin sellaisten kasvintuhoojien osalta, joista ei ole säädetty asetuksella. Tarkastuskeskus voisi eräissä tapauksissa ryhtyä välttämättömiin torjuntatoimenpiteisiin jo ennen luvan antamista. Toimeenpanevana viranomaisena on tavallisesti tarkastuskeskus. Tarkastuskeskus toimeenpanee 12 §:n 1 momentissa lueteltuja rajoituksia, kieltoja ja toimenpiteitä sekä niitä koskevien menettelyjen täytäntöönpanoa antamalla toimijalle kasvintuhoojan torjumista koskevan hallintopäätöksen, jos se on tarpeen kasvintuhoojien torjumiseksi ja niiden leviämisen estämiseksi. Jos tällaisesta torjuntapäätöksestä aiheutuu viljelijälle ehdotetun pykälän 2 momentissa lueteltuja kustannuksia tai vahinkoja, korvataan nämä kustannukset ja vahingot kokonaan tai osittain valtion varoista, jos torjuntapäätöksen syynä on ollut 1 momentissa tarkoitettujen kasvintuhoojan esiintyminen. Ehdotetun lain valmistelun yhteydessä on käynyt ilmi tarve pitkällä tähtäimellä

tarkastella torjuntapäätöksistä aiheutuneiden kustannusten ja vahinkojen korvaamiseen liittyviä periaatteita kokonaisvaltaisen kasvinterveysstrategian näkökulmasta. Tällöin on syytä tarkastella erilaisten rahasto- ja vakuutusvaihtoehtojen soveltuvuutta torjuntapäätöksistä aiheutuneiden kustannusten ja vahinkojen kattamiseen sekä vertailla kasvinuojelun korvausperiaatteita muihin maatalouden korvausjärjestelmiin, esimerkiksi sato- ja tulvavahinkojen sekä eläintaudeista aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen. Tällöin mietittäväksi voisi tulla esimerkiksi Suomeen unionista tai sen ulkopuolelta tuotaviin tässä laissa tarkoitettuihin tavaroihin kohdistuvista torjuntapäätöksistä aiheutuneiden kustannusten ja vahinkojen korvattavuus. Lisäksi tulisi kehittää ja tukea toimijoiden vapaaehtoista toimintaa hyvän kasvinterveyden ylläpitämiseksi. Esimerkiksi rehusektorilla toimii Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry, joka ylläpitää luetteloa niistä rehuvalmistajista (niin kutsuttu positiiviluettelo), joilla on luotettava hygieeninen omavalvonta ja jotka tutkivat rehun raaka-aineet salmonellan osalta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan annettavaksi maa- ja metsätalousministeriölle valtuudet antaa asetuksella tarkempia säännöksiä 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen taloudellisten vahingon tai kustannuksen arvioimisesta. Asiaa olisi perusteltua säätää tarkemmin ministeriön asetuksella, sillä taloudellisen vahingon tai kustannuksen arvioimisen periaatteet koostuvat sen verran yksityiskohtaisista tai teknisistä säännöksistä, ettei niistä ole tarkoituksenmukaista säätää laissa. Koska 2 momentissa säädetään taloudellinen vahinko ja kustannus korvaaviksi kustannuksiksi ja vahingoiksi, ei asetuksenantovaltuus vaarantaisi vahingonkärsijän omaisuuden suojaa.

Kustannusten ja vahinkojen korvaamisesta sekä korvauksen maksamisesta päättäisi 4 momentin mukaan työvoima- ja elinkeinokeskus. Korvausta olisi haettava asianomaiselta työvoima- ja elinkeinokeskukselta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hakija sai tiedon kustannusten syntymisestä tai vahingon

ilmenemisestä.

Pykälän 5 momentiksi ehdotetaan otettavaksi säännös perusteettomasti maksettujen korvausten palauttamisesta. Velvollisuus perusteettoman edun palauttamiseen on periaatteessa voimassa jo asiaa koskevien velvoiteoikeuden yleisten oppien perusteella, mutta ehdotetun lain kustannusten ja vahinkojen korvaamista koskevaan pykälään ehdotetaan selvyuden vuoksi otettavaksi maininta asiasta. Palautettavasta määrästä perittäisiin korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen korko sen kuukauden alusta, jona kustannuksen tai vahingonkorvaus on maksettu. Korkoa maksettaisiin valtiovarainministeriön vahvistaman viitekoron mukaisesti. Vuonna 2002 viitekorko on vahvistetusta viitekorosta ja viivästyskorosta annetun valtiovarainministeriön ilmoituksen (1186/2001) mukaan 4 prosenttia vuodessa. Palautettavasta määrästä perittäisiin viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan eli seitsemän prosenttiyksikköä yli kulloinkin voimassa olevan ministeriön vahvistaman viitekoron. Mainitun valtiovarainministeriön ilmoituksen mukaan vuonna 2002 viivästyskorko on 11 prosenttia vuodessa. Korvaus tai korko voitaisiin joko kokonaan tai osittain jättää määräämättä palautettavaksi, mikäli palautettava määrä olisi vähäinen tai jos palauttamista tai koron perimistä olisi pidettävä kohtuuttomana palautusvelvollisen taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin nähden.

32 §. *Korvausten epääminen.* Pykälässä ehdotettu säännös sisältyy voimassa olevan kasvinsuojelulain 10 §:ään. Säännökseen ei ehdoteta merkittäviä asiallisia muutoksia. Sen 1 momentin kohtaa 3 ehdotetaan tarkennettavaksi kirjoittamalla lakiin selkeämmin, ettei kustannuksia ja vahinkoja korvata lainkaan, jos ne ovat aiheutuneet jostakin ehdotetun lain 6 luvun mukaisesta pakkokeinosta tai seuraamuksesta. Saman momentin kohtaan 2 ehdotetaan lisättäväksi markkinointi. Lisäksi 1 momenttiin ehdotetaan selvyuden vuoksi otettavaksi maininta siitä, että 31 §:ssä tarkoitettua korvausta ei kuitenkaan makseta sellaisista vahingoista tai kustannuksista, jotka toimija

on aiheuttanut tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella taikka laiminlyömällä hyvän viljelytavan noudattamisen. Asiallisesti tämä säännös sisältyy voimassa olevan kasvinsuojelulain 10 §:n 2 momenttiin, jossa todetaan, ettei korvausta makseta tai sen määrää voidaan alentaa, mikäli korvaukseen oikeutettu on muulla (kuin kyseisessä pykälässä yksilöidyllä) tavalla itse vaikuttanut kustannusten tai vahingon syntymiseen. Säännös ehdotetaan kuitenkin sääntelyn yksiselitteisyyden ja täsmentämisen sekä väärinkäytösten ehkäisyn vuoksi otettavaksi 1 momentin luetteloon niistä tilanteista, joissa korvausta ei lainkaan makseta. Vastaavasti 2 momentissa ehdotetaan mainittavan, että siinä tarkoitettu muu tapa vaikuttaa itse kustannusten tai vahingon syntymiseen ei sisällä lainkohdan 1 momentissa lueteltuja tilanteita.

8 luku. Erinäiset säännökset

33 §. *Neuvottelukunta.* Pykälässä ehdotettu säännös sisältyy voimassa olevan kasvinsuojelulain 19 §:ään. Maa- ja metsätalousministeriö asettaisi neuvottelukunnan seuraamaan kasvinsuojelua koskevien asioiden kehitystä, antamaan lausuntoja ja tekemään asiaa koskevia esityksiä ja aloitteita. Neuvottelukunta ehdotetaan asetettavaksi kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Voimassaolevassa laissa neuvottelukunnalle säädetty viiden vuoden toimintakausi on käytännössä koettu liian pitkäksi, sillä tuona aikana neuvottelukunnan jäsenet ovat ehtineet vaihtua useaan kertaan edustettuina olevien tahojen henkilöstön vaihtuvuuden vuoksi. Säännökseen ehdotetaan myös selvyuden vuoksi otettavaksi maininta siitä, että valtioneuvoston ohjesäännön (1522/1995) Euroopan unionin asioiden valmistelua koskevan 6 luvun mukaan valtioneuvoston EU-asioiden käsittelyä varten säädetyssä järjestyksessä käsiteltävät asiat eivät kuuluisi neuvottelukunnan toimivallan piiriin.

34 §. *Maksut, palkkiot ja korvaukset.* Pykälässä ehdotettu säännös sisältyy

voimassa olevan kasvinsuojelulain 20 §:ään. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin palkkioiden ja kustannusten korvausten perusteista. Palkkiot ja kustannusten korvaukset maksaisi tarkastuskeskus sille valtion talousarviossa tätä varten osoitetuista varoista. Palkkioiden ja kustannusten korvauksessa on kyse tarkastuskeskuksen valtuuttamien tarkastajien oikeudesta palkkioon tekemästään työstä ja heille tästä työstä aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta. Tämän vuoksi palkkioiden ja kustannusten korvausten perusteista tulisi säätää asetuksella nykyisen maa- ja metsätalousministeriön määräyksen sijasta. Säännökseen ehdotetaan tehtävän lisäksi ehdotetun lain terminologian muuttumisesta aiheutuvia tekniseluontoisia tarkistuksia ja täsmennettävä, että ehdotetun lain 16 §:ssä tarkoitetuille valtuutetuille tarkastajille kustannuksista maksettavien palkkioiden ja kustannusten korvausten tulee pysyä valtion talousarvion rajoissa.

35 §. *Muutoksenhaku.* Lain muutoksenhakujärjestelmää ehdotetaan muutettavaksi siten, että kaikkien ehdotetun lainkohdan 1 momentissa tarkoitettujen valvontaviranomaisten päätöksistä haettaisiin muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta, joka on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva riippumaton hallintotuomioistuintyyppinen viranomais- ja jonka päätöksistä saa hakea edelleen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Valituslautakunnasta säädetään maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetussa laissa (1203/1992). Voimassa olevan kasvinsuojelulain 22 §:n 1 momentissa valitustie on jaettu niin, että tarkastuskeskuksen päätöksistä valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mutta kustannusten ja vahinkojen korvaamista koskevista maaseutuelinkeinopiirien (nykyisten työvoima- ja elinkeinokeskusten) päätöksistä valitetaan maaseutuelin-keinolautakuntaan (nykyinen maaseutuelinkeinojen valituslautakunta).

Hallintolainkäyttölainsäädännön uudistus huomioon ottaen tämä kahtiajako ei enää ole

perusteltu.

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 7 §:n mukaan pääsääntönä on, että valtioneuvoston alaisen viranomaisen päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen. Myös oikeusministeriö on maa- ja metsätalousministeriölle antamassaan lausunnossa (75/43/2000 OM) korostanut tarvetta maataloudellista tarkastustoimintaa koskeviin lakeihin sisältyvien muutoksenhakujärjestelmien kehittämiseen vastaamaan sekä sisällöllisesti että organisatorisesti mahdollisimman pitkälle hallintolainkäyttölain mukaista järjestelmää.

Esityksessä maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaa on kuitenkin tässä tapauksessa pidetty hallinto-oikeutta tarkoituksenmukaisempana valitustienä ottaen huomioon sen, että hallintolainkäyttö maataloushallinnon alalla edellyttää laajan kansallisen maatalouslainsäädännön tuntemuksen ohella myös EY:n asianomaisen lainsäädännön, erityisesti yhteisen maatalouspolitiikan, tuntemusta. Yhteisölainsäädäntö kohdistuu tältä osin pääosin hallinnolliseen päätöksentekoon. Ehdotetun lain mukaisille päätöksille on lisäksi luonteenomaista kiireellisyys: jos valitusta ei käsitellä nopeasti, ei valituksen tekemisellä ole valittajan kannalta merkitystä. Lisäksi on otettava huomioon, että maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalla on tällä hetkellä keskeinen asema maaseutuelinkeinojen muutoksenhakujärjestelmässä, sillä esimerkiksi taimiaineistolain ja siemenkauppain (728/2000) nojalla tehtävistä päätöksistä valitetaan maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan.

Valitusten käsittelyyn liittyvän lausuntomenettelyn nopeuttamiseksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan lisäksi, että valituskirjelmä voitaisiin toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, toisin sanoen tarkastuskeskukselle tai asianomaiselle työvoima- ja elinkeinokeskukselle, jonka olisi viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta valituslautakunnalle.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan ehdotetun lain 15 §:n 2 momentin nojalla tullilaitokselle

siirrettyjen tehtävien osalta tehdyistä päätöksistä valitettaisiin siinä järjestyksessä, kuin tullilaisissa (1466/1994) säädetään. Säännöksellä ohjattaisiin tullilaitoksen tämän lain nojalla tekemästä päätöksestä tehdyt valitukset saman tuomioistuimen eli Helsingin hallinto-oikeuden tutkittaviksi kuin muutkin tullilaitoksen tekemiä päätöksiä koskevat valitukset.

Voimassaolevan kasvinsuojelulain 22 §:n 2 ja 3 momentteja vastaavia säädöksiä ei tarpeettomina enää ehdoteta säädettäväksi. Näistä 2 momentin säännös vastaa pääosin ehdotetun lain 36 §:ää, joskin voimassaolevan lain mukaan ehdotetun lain 12 §:n nojalla annettua päätöstä on automaattisesti noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin päätä. Sääntelyn tarpeettoman monimutkaisuuden poistamiseksi tätä säännöstä ei ehdoteta otettavaksi lakiin kasvinterveyden suojelemisesta. Tällöin 12 §:n nojalla annettua päätöstäkin olisi lähtökohtaisesti noudatettava vasta sen saatua lainvoiman, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Jos päätöstä haluttaisiin noudatettavan jo ennen sen lainvoimaistumista ilman muutoksenhakuviranomaisen erillistä määräystä, olisi päätöksen antavan viranomaisen määrättävä päätöksessä, että päätöstä on noudatettava jo ennen kuin se on saanut lainvoiman. Voimassaolevan lain 22 §:n 3 momentissa säädetty muutoksenhakutie vastaa ehdotetun lain 1 momentin mukaista valitustietä.

36 §. *Täytäntöönpano.*

Valvontaviranomaisen päätös voitaisiin panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Tämä on tarpeen ehdotetun lain mukaisten toimenpiteiden usein kiireellisen luonteen vuoksi.

37 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta ja nykyisen kasvinsuojelulain kumoamisesta. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan kuuden kuukauden kuluttua sen hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

Samalla kumottaisiin nykyinen kasvinsuojelulaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Voimassa olevan kasvinsuojelulain nojalla annetut maa- ja

metsätalousministeriön päätökset ja asetukset jäisivät kuitenkin edelleen voimaan, kunnes ehdotetun lain nojalla annettavat maa- ja metsätalousministeriön asetukset on annettu, edellyttäen, että ne eivät olisi ristiriidassa ehdotetun lain kanssa.

38 §. *Siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin, että voimassaolevan kasvinsuojelulain nojalla kasvintuhoojien torjumiseksi annetut yksittäisiä elinkeinonharjoittajia koskevat päätökset ja määräykset olisivat voimassa niissä määrätyn ajan.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan kuuden kuukauden kuluttua sen hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

3. Säättämisyjärjestys

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Ehdotetussa laissa asetettaisiin rekisteröitymisvelvollisuus toimijalle, joka markkinoi, tuottaa markkinointia varten, varastoi tai maahantuo sellaisia kasveja, kasvitutotteita tai muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä. Rekisteröitymisvelvollisuus ei kuitenkaan koskisi paikallismarkkinoijaa eikä sitä, joka satunnaisesti maahantuo omaan käyttöönsä vain pieniä määriä tällaisia tavaroita.

Ehdotetussa pykälässä tarkoitettulla toimijoiden rekisteröitymisvelvollisuudella pyritään ylläpitämään hyvää kasvinterveyden tilaa ja elintarvikkeiden turvallisuutta sekä tuotteiden korkeaa laatua. Tällaisia syitä voidaan pitää sellaisina tärkeinä yhteiskunnallisina intresseinä, joilla voidaan perustella elinkeinovapauden rajoittamista. Tämä rajoitus on myös välttämätön perustuslain 20 §:ssä tarkoitettujen perusoikeuksien turvaamiseksi. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen

vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Näiden perusoikeuksien turvaamiseksi on välttämätöntä kontrolloida sellaisten kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, markkinointia, markkinointia varten tuottamista, varastointia ja maahantuontia. Lisäksi on huomioitava, että rekisteröintivelvollisuus perustuu osittain Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin.

Perustuslain 80 §:n mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Tämän vuoksi lakiin kasvinterveyden suojelemisesta ehdotetaan nostettavaksi kaikki sellaiset voimassaolevan kasvinsuojelulain nojalla annetut säännökset, jotka koskevat yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita tai muuten perustuslain mukaan lain alaan kuuluvia asioita. Asetuksesta siirrettyjä säännöksiä sisältyy lain 4—7 ja 31 §:ään.

Ehdotetun lain 17 §:n mukaan tarkastuskeskus käyttäisi työvoima- ja elinkeinokeskusten lisäksi valvonnassa apunaan valvontatehtävään kirjallisesti valtuuttamiaan tarkastajia, jotka toimisivat virkavastuulla tarkastuskeskuksen valvonnassa. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain, jos tehtävä annetaan lain nojalla, tehtävän antaminen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä tehtävän antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Pykälässä ehdotettu toiminta on voimassaolevan lain mukaisesti edelleen tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, sillä valvontaviranomaisilla ei käytännössä ole resursseja hoitaa kaikkia valvontatehtäviä itse. Tämä ei ole myöskään taloudellisesti järkevää, sillä usein valtuutettu tarkastaja toimii lähempänä tarkastettavaa kohdetta kuin valvontaviranomainen. Valtuutetut tarkastajat toimivat tarkastuskeskuksen valvonnassa ja heitä koskevat samat rikosoikeudellista virkavastuuta koskevat

säännökset kuin virkamiehiäkin. Valtuutettuihin tarkastajiin sovellettaisiin myös hallintomenettelylain 10 ja 11 §:ssä säädettyjä esteellisyyssäännöksiä ja 22 §:n säännöstä huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä. Valtuutetun tarkastajan on tarkastusta suorittaessaan kiinnitettävä huomiota myös siihen, että toimijan perusoikeus esittää tarkastajalle omat näkemyksensä äidinkielellään suomeksi, ruotsiksi tai saameksi toteutuu. Näin ollen pykälässä on turvattu myös perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten asianmukainen toteutuminen.

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Perustuslain 124 §:ssä kielletään merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävien tehtävien antaminen muulle kuin viranomaiselle. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan (esimerkiksi PeVL 46 ja 48/2001 vp) käsitellyt tarkastusvaltuuksia kotirauhan ja yksityiselämän suojan kannalta. Perustuslakivaliokunta edellytti lakiin kirjoitettavaksi, että tarkastus voidaan suorittaa kotirauhan piirissä vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Perustuslakivaliokunta ei pitänyt mahdollisena sitä, että muu kuin viranomainen voisi toimittaa tarkastuksia kotirauhan piirissä, sillä se piti mahdollisuutta toimittaa tarkastus kotirauhan piirissä sellaisena oikeutena, jolla puututaan merkittävällä tavalla perustuslailla jokaiselle turvattuun kotirauhan suojaan. Ehdotetun lain 21 §:n mukaan valvontaviranomaisilla ja valtuutetuilla tarkastajilla olisi oikeus ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanemista ja noudattamisen valvontaa varten päästä viljellyille ja muille alueille, tuotanto-, varasto- ja muihin rakennuksiin ja kuljetusvälineisiin sekä tarkastaa ehdotetun lain 9 §:ssä tarkoitettua tiedostoa ja toimijan kirjanpitoa, suorittaa tarkastuksia ja ottaa korvauksetta näytteitä tutkimuksia varten. Tällaiset näytteet olisivat käytännössä niin

pieniä, että niiden ottamisella ei olisi tosiasiallista merkitystä perustuslain 15 §:ssä turvatuksi omaisuuden suojan kannalta. Tarkastuksia tai näytteenottoa saisi kotirauhan piirissä tehdä vain, jos se olisi välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja olisi perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen ehdotetussa laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn. Tarkastuksen ja näytteenoton kotirauhan piirissä saisi tehdä vain viranomaisen, eli valtuutetut tarkastajat eivät voisi tehdä tarkastuksia tai näytteenottoja kotirauhan piirissä. Pääsääntöisesti tarkastusten yhteydessä ei ole tarvetta päästä asuintiloihin, sillä tarkastukset kohdistuvat yleensä viljelyksiin, kuljetusvälineisiin ja tiloihin, joissa laissa tarkoitettua toimintaa harjoitetaan. Toisinaan saattaa kuitenkin syntyä tilanteita, joissa ehdotetun lain toteutumisen ja hyvän kasvinterveyden tilan säilymisen kannalta sekä tarkastuksen tavoitteen saavuttamiseksi on välttämätöntä todentaa sellaisia olosuhteita ja seikkoja, jotka sijaitsevat toimijan asunnossa ja joista ei muutoin voida saada selvitystä. Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Ehdotetun lain 31 §:n mukaan valtion varoista korvattaisiin kokonaan niin sanottujen hävitettävien kasvintuhoojien vuoksi annetusta torjuntapäätöksestä aiheutuneet kustannukset ja vahingot. Lisäksi valtion varoista korvattaisiin osittain niin sanottujen torjuttavien kasvintuhoojien torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi annetusta torjuntapäätöksestä aiheutuneet kustannukset ja vahingot. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin, kuinka suuri osuus päätöksestä aiheutuneista kustannuksista ja vahingoista korvattaisiin. Lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentissa säädettäisiin niistä kasvintuhoojista, joiden torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi voitaisiin käyttää 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuja rajoituksia, kieltoja ja toimenpiteitä sekä niitä koskevia menettelyjä sekä näiden rajoitusten, kieltojen ja toimenpiteiden sekä niitä koskevien menettelyjen täytäntöönpanosta. Torjuntapäätös annettaisiin tilanteessa, jossa

kasvintuhoojan esiintyminen aiheuttaisi vaaraa Suomen kasvinterveydelle. Perustuslain 20 § edellyttää, että julkinen valta pyrkii turvaamaan jokaiselle oikeuden terveelliseen ympäristöön. Siten torjuntapäätöksen antaminen hävitettävän tai torjuttavan kasvintuhoojan esiintyessä on välttämätöntä perustuslain 20 §:ssä turvatuksi perusoikeuden turvaamiseksi. Tällaisista torjuntapäätöksistä aiheutuneet kustannukset ja vahingot korvataan tällä hetkellä käytännössä täysimääräisesti lukuunottamatta keltaperuna-ankeroisen ja vaalean rengasmädän torjunnasta aiheutuvia kustannuksia. Ehdotetulla lailla ei ole tarkoitus muuttaa nykyistä käytäntöä perusteiltaan tai periaatteiltaan. Ehdotettu säädös ei loukkaa perustuslain 15 §:ssä säädettyä omaisuuden suojaa, vaikka kaikkia torjuntapäätöksestä aiheutuneita kustannuksia ei korvattaisikaan kokonaan, sillä kasvintuhoojien torjumisesta ja leviämisen estämisestä aiheutuvat kustannukset ja vahingot kuuluvat osittain normaalin liiketoimintariskin piiriin. Kasvintuhoojan esiintyminen aiheuttaisi toimijalle kustannuksia ja vahinkoja siinäkin tilanteessa, että sen esiintyminen ei johtaisi torjuntapäätöksen antamiseen, sillä toimijan tulisi joka tapauksessa torjua tuhooja ja estää sen leviäminen voidakseen jatkaa toimintansa harjoittamista. Ehdotettu laki vastaisi perustuslain edellyttämää säädöstasoa eikä se sisältäisi perustuslain kannalta ongelmallisia perusoikeusrajoituksia. Maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa laissa täsmällisesti ja tarkkarajaisesti yksilöidyistä asioista asetuksia. Näistä lähtökohdista käsin on syytä katsoa, että esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä. Valtioneuvosto ehdottaa kuitenkin, että ehdotuksesta pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

kasvinterveyden suojelemisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tavoitteena on ylläpitää hyvää kasvinterveyden tilaa ja siten edistää maa-, metsä- ja puutarhatalouden ja elintarviketuotannon toimintaedellytyksiä sekä elintarvikkeiden turvallisuutta ja tuotteiden laatua.

2 §

Soveltamisala

Tämä laki koskee toimenpiteitä, joilla pyritään säilyttämään hyvä kasvinterveyden tila ja joihin kasvintuhoojien torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi voidaan ryhtyä. Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan metsässä kasvaviin puihin kohdistuvien hyönteis- ja sienituhojen torjumiseen, mitä metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetussa laissa (263/1991) säädetään. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään, ottaen huomioon Suomea sitovat kansainväliset sopimukset, mitä kasvintuhoojia 1 momentissa tarkoitettut

toimenpiteet saavat koskea ja mihin toimenpiteisiin niiden torjumiseksi tulee ryhtyä. Lakia voidaan lisäksi soveltaa myös uusien tai vaikutukseltaan ennalta arvaamattomien kasvintuhoojien tai muiden organismien, jotka aiheuttavat välitöntä uhkaa kasvinterveydelle, torjumiseen ja leviämisen estämiseen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *kasveilla* eläviä kasveja ja eläviä kasvinosia mukaan lukien kylvösiemenet; eläviin kasvinosiin kuuluvat:
 - a) hedelmät ja marjat, ei kuitenkaan pakastettuina;
 - b) vihannekset, ei kuitenkaan pakastettuina;
 - c) juuri- ja varsimukulat, sipulit ja juurakot;
 - d) leikkokukat;
 - e) oksat, joissa on tallella lehdet tai neulaset;
 - f) kaadetut puut, joissa on tallella lehdet tai neulaset; ja
 - g) kasvien solukkoviljelmät;
- 2) *kasvituotteella* kasviperäistä jalostamatonta tai vain yksinkertaisella tavalla käsiteltyä tuotetta, sikäli kun sitä ei voida pitää kasvina;
- 3) *kasvintuhoojalla* kasveissa tai kasvituotteissa esiintyviä eläin- tai kasvikuuntaan kuuluvia haitallisia

organismeja, sieniä, bakteereita ja fytoplasmoja sekä viruksia ja muita taudinaiheuttajia, jotka voivat aiheuttaa välitöntä tai välillistä vahinkoa viljelykasveille, luonnonvaraisille kasveille tai niistä saataville tuotteille;

4) *kasvipassilla* Euroopan unionin sisämarkkinakaupassa käytettävää kasvinsuojeluviranomaisen antamaa virallista merkintää, joka osoittaa, että kasvien terveyttä sekä tuotantoa ja markkinointia koskevat määräykset on täytetty ja että tuotanto on virallisessa valvonnassa;

5) *kasvinterveystodistuksella* Euroopan unioniin kuulumattoman valtion ja unionin jäsenvaltion välisessä kaupassa käytettävää kansainvälisen kasvinsuojeluyhteisösuojelumuksen mukaista kasvinsuojeluviranomaisen antamaa todistusta siitä, että kasvit, kasvituotteet tai muut tavarat täyttävät niille asetetut kasvinterveysvaatimukset;

6) *markkinoinnilla* Suomessa ja muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa markkinoille laskettujen kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, markkinointia Suomessa ja Suomessa tuotettujen tällaisten tavaroiden markkinointia muihin Euroopan unionin jäsenvaltioihin;

7) *maahantuonnilla* kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, tuontia muista maista kuin Euroopan unionin jäsenvaltioista;

8) *maastaviennillä* kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, vientiä muihin maihin kuin Euroopan unionin jäsenvaltioihin;

9) *toimijalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ammattimaisesti tuottaa, varastoi, markkinoi, välittää, tuo maahan tai vie maasta kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä; sekä

10) *paikallismarkkinoijalla* sellaista toimijaa, joka Suomessa viljelee vain pieniä määriä kasveja ja markkinoi niitä tai kasvituotteita tai muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä vain

satunnaisesti tai paikallisesti muulle kuin toimijalle ilman laajamittaista julkista kaupaksi tarjoamista.

2 luku

Toiminnan harjoittaminen

4 §

Rekisteröitymisvelvollisuus

Kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, saa markkinoida, tuottaa markkinointia varten, varastoida ja maahantuoda vain sellainen toimija, joka on merkitty Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen valvontaa varten pitämään rekisteriin (*kasvinsuojelurekisteri*). Rekisteröitymisvelvollisuus ei kuitenkaan koske paikallismarkkinoijaa eikä sitä, joka satunnaisesti tuo maahan omaan käyttöönsä vain pieniä määriä tällaisia kasveja, kasvituotteita tai muita tavaroita.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään, sen mukaan, kuin kasvinterveyttä koskevissa Euroopan yhteisön säännöksissä säädetään, ne kasvit, kasvituotteet ja muut tavarat, joita rekisteröintivaatimus koskee.

Rekisteriin merkitsemisen edellytyksenä on, että:

1) toimija ylläpitää ajan tasalla olevaa kaaviota, josta ilmenee tämän lain soveltamisalaan kuuluvien kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden sijainti;

2) toimija pitää tiedostoa tuotantopaikoista ja varasto- tai muuhun rekisterissä mainittuun paikkaan tuoduista niissä tuotetuista ja markkinoiduista tämän lain soveltamisalaan kuuluvista tuotteista ja säilyttää näitä tietoja vähintään vuoden ajan;

3) toimija tarkastaa vähintään silmämääräisesti tämän lain soveltamisalaan kuuluvat tuotteet ja tilat kasvintuhoojien mahdollisen esiintymisen toteamiseksi; sekä

4) rekisteröidyllä yksiköllä on kasvinterveydestä vastaava henkilö.

Rekisteröintiä haetaan Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle osoitetulla hakemuksella, joka toimitetaan työvoima- ja

elinkeinokeskukselle. Päätöksen rekisteröinnistä tekee työvoima- ja elinkeinokeskus. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteröintiä koskevasta hakemusmenettelystä.

5 §

Rekisteritiedot

Rekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

- 1) toimijan nimi ja osoite;
- 2) toimijan toimialaa koskevat tiedot;
- 3) tiedot toimijan tuotanto- ja toimipaikoista;
- 4) toimijan yritys- tai yhteisötunnus taikka sosiaaliturvatunnus ja tilatunnus;
- 5) kasvinterveydestä vastaavan henkilön nimi;
- 6) rekisterinumero;
- 7) toimijalle kasvintuhoojan esiintymisen vuoksi annettu torjuntapäätös.

Tiedot poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun toimija on ilmoittanut Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle toimintansa lopettamisesta. Jos toimijalle on annettu kasvintuhoojan esiintymisen vuoksi torjuntapäätös, tietoja on kuitenkin säilytettävä niin kauan kuin torjuntapäätös on voimassa.

Henkilötietojen keräämiseen ja tallettamiseen sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovelletaan muutoin, mitä henkilötietolaissa (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

6 §

Markkinointi

Tiettyjä kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, saadaan, paikallismarkkinointia lukuun ottamatta, markkinoida vain kasvipassilla tai muulla tavarankasvinterveydestä annettulla todistuksella varustettuna. Jokaisella markkinoitavalla tavanaerällä on oltava

jossakin Euroopan unionin jäsenvaltiossa myönnetty kasvipassi tai muu todistus.

Kasvipassin käyttöoikeuden antaa Kasvintuotannon tarkastuskeskus tai työvoima- ja elinkeinokeskuksen maaseutuosasto hakemuksesta toimijalle, jonka toiminta on Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen virallisessa valvonnassa, jos toiminta, jolle haetaan kasvipassin käyttöoikeutta tavarankasvintuotannon tarkastuskeskukselta, täyttää kyseiseltä toiminnalta vaadittavat kasvinterveysmääräykset. Muun I momentissa tarkoitetun todistuksen antaa Kasvintuotannon tarkastuskeskus tavaralle tai toiminnalle, joka täyttää kyseiseltä tavarankasvintuotannon tarkastuskeskukselta tai toiminnalta todistuksen saamiseksi vaaditut kasvinterveysmääräykset.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään, sen mukaan, kuin kasvinterveyttä koskevissa Euroopan yhteisön säännöksissä säädetään, mitä kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, tämä velvollisuus koskee, mitä todistusta kunkin tällaisen tavarankasvintuotannon tarkastuskeskukselta tulee käyttää ja mitä kasvinterveysvaatimuksia toiminnalta kasvipassin käyttöoikeuden tai muun todistuksen myöntämiseksi tällaisille tavaroille edellytetään.

7 §

Maahantuonti ja maastavienti

Tiettyjä kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, saadaan tuoda maahan vain kasvinterveystodistuksella tai muulla tavarankasvinterveydestä annettulla todistuksella varustettuna. Jokaisella maahantuotavalla tavanaerällä on oltava oma kasvinterveystodistus tai muu todistus.

Maahantuojan on ennen kasvinterveystodistuksella varustetun tavarankasvintuotannon tehtävä maahantuonnista ilmoitus Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle tai sen työvoima- ja elinkeinokeskuksen maaseutuosastolle, jonka toimialueeseen maahantuontipaikka kuuluu.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää, sen mukaan, kuin Euroopan yhteisön kasvinterveyttä koskeissa säännöksissä säädetään, mitä asioita maahantuojan tulee ilmoituksessa mainita. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään maahantuonnissa noudatettavasta menettelystä ja niistä tullitoimipaikoista ja rajanylityspaikoista, joiden kautta tässä pykälässä tarkoitettujen tavaroiden maahantuonti on sallittu.

Kasvintuotannon tarkastuskeskus tai työvoima- ja elinkeinokeskuksen maaseutuosasto antaa kasvinterveystodistuksen tai muun 1 momentissa tarkoitetun todistuksen Suomesta vietävälle tavaralle, jolta viennin kohdevaltio edellyttää tällaisella todistuksella varustamista, jos tavara täyttää viennin kohdevaltion kyseisen tavaran tuonnille asettamat kasvinterveys säännökset.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään, sen mukaan, kuin kasvinterveyttä koskeissa Euroopan yhteisön säännöksissä säädetään, mitä kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, 1 ja 2 momentissa säädetty velvollisuus koskee ja mitä tässä pykälässä tarkoitettua todistusta niiden maahantuonnissa tulee käyttää.

8 §

Toiminnan järjestäminen

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään, sen mukaan, kuin kasvinterveyttä koskeissa Euroopan yhteisön säännöksissä säädetään, tarkemmin siitä, miten rekisteriin merkityn toimijan tulee järjestää toimintansa kasvintuhoojien leviämisen estämiseksi tuotannossa, tuotteiden markkinoinnissa ja maahantuonnissa.

9 §

Velvollisuus tiedoston pitämiseen

Toimijan on pidettävä toiminnastaan tiedostoa, josta tarvittaessa voidaan vaikeuksitta selvittää 4 §:n 3 momentissa tarkoitetut ja muut valvontaa varten

tarpeelliset tiedot.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä.

10 §

Ilmoitusvelvollisuus toiminnassa tapahtuvista muutoksista

Toimijan on tehtävä toimintansa lopettamisesta ja toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle osoitettu kirjallinen ilmoitus, joka toimitetaan työvoima- ja elinkeinokeskukselle.

3 luku

Kasvintuhoojien torjumista ja leviämistä koskevat toimenpiteet

11 §

Ilmoittamisvelvollisuus

Joka tietää tai epäilee 2 §:n 3 momentin nojalla säädetyssä asetuksessa tarkoitettua kasvintuhoojaa esiintyvän omistamallaan tai hallinnassaan olevalla kiinteistöllä, kiinteistön osalla, viljelmällä, tavaravarastossa, kuljetusvälineessä tai rakennuksessa, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan siitä asianomaiselle työvoima- ja elinkeinokeskukselle tai Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle. Sama koskee viranomaista, joka toiminnassaan havaitsee tällaisen kasvintuhoojan esiintymisen. Työvoima- ja elinkeinokeskuksen on ilmoitettava kasvintuhoojan esiintymisestä Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle.

12 §

Kasvintuhoojien torjunta

Kasvintuhoojien torjumiseksi tai niiden leviämisen estämiseksi voidaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella:

1) määrätä maanomistaja, viljelijä taikka kiinteistön tai kiinteistön osan omistaja tai haltija suorittamaan toimenpiteitä kiinteistöllä esiintyvän kasvintuhoojan hävittämiseksi;

2) määrätä kasvintuhoojan saastuttama rakennus, työ- tai kuljetusväline taikka muu esine puhdistettavaksi tai desinfioitavaksi sekä puhdistus- ja desinfiointitavasta;

3) vaatia kasvit tai kasvialkuperää olevat pakkaukset tai pakkausaineet puhdistettaviksi, desinfioitaviksi tai hävitettäväksi ja määrätä puhdistus-, desinfiointi- tai hävitystavasta taikka asettaa rajoituksia kasvien tai kasvialkuperää olevien pakkausten tai pakkausaineiden käyttämiseksi;

4) antaa kasvien viljelemistä, kuljetusta tai kauppaa koskevia kieltoja, ehtoja ja rajoituksia;

5) antaa määräyksiä kasvien viljelemisen, sadonkorjuun ja kaupan yhteydessä suoritettavista toimenpiteistä;

6) asettaa kieltoja tai ehtoja kasvien, kasvuotteiden, kasvintuhoojien ja muiden sellaisten tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, markkinoinnille, maahantuonnille ja maastaviennille; sekä

7) vaatia toimijaa noudattamaan muita kasvintuhoojien torjumiseksi välttämättömiä rajoituksia, kieltoja ja toimenpiteitä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu asetus voi koskea kaikkia kasvintuhoojia tai vain tiettyjä kasvintuhoojia. Jos on erityistä syytä epäillä asetuksessa tarkoitettun kasvintuhoojan esiintymistä, Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi ryhtyä 6 kohdassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin jo ennen kasvintuhoojan esiintymisen varmistumista.

Kasvintuotannon tarkastuskeskus tai työvoima- ja elinkeinokeskus tekee 1 momentissa tarkoitettut torjuntapäätökset, jollei toimivaltaa ole maa- ja metsätalousministeriön asetuksella siirretty tullilaitokselle. Torjuntapäätös voidaan tehdä myös asianosaista kuulematta, jos asian ratkaisemista ei voi lykätä ilman kasvinterveydelle aiheutuvaa merkittävää vaaraa ja asianosaisen kuuleminen ei ole viivytykseltä mahdollista.

Maa- ja metsätalousministeriö voi lisäksi antaa Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle luvan ryhtyä 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin sellaisten kasvintuhoojien osalta, joista ei ole säädetty momentissa tarkoitettulla asetuksella. Jos tällaisen kasvintuhoojan esiintyminen aiheuttaa välitöntä uhkaa kasvinterveydelle eikä asia siedä viivytystä, Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi ryhtyä välttämättömiin 1 momentissa tarkoitettuihin torjuntatoimenpiteisiin jo ennen luvan antamista.

13 §

Käyttörajoituksista ilmoittaminen

Joka myy, vuokraa tai muulla tavoin luovuttaa toiselle kiinteistön, kiinteistön osan tai rakennuksen, jonka käyttöä on kasvintuhoojan esiintymisen vuoksi rajoitettu, on velvollinen ilmoittamaan tästä rajoituksesta luovutuksensaajalle ennen luovutusta.

Valvontaviranomainen on velvollinen pyynnöstä antamaan tietoja kasvintuhoojan esiintymisestä 1 momentissa tarkoitettun luovutuksen yhteydessä.

4 luku

Viranomaiset

14 §

Yleinen valvonta ja ohjaus

Tämän lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle. Maa- ja metsätalousministeriö on Suomessa kasvuotteiden haitallisten organismien jäsenvaltioihin kulkeutumisen estämiseen liittyvistä suojatoimenpiteistä annetussa neuvoston direktiivissä 2000/29/EY (jäljempänä kasvinterveysdirektiivi) tarkoitettu keskusviranomainen.

15 §

Valvontaviranomaiset

Tämän lain täytäntöönpanosta sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Kasvintuotannon tarkastuskeskus, joka käyttää valvonnassa apunaan työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja. Kasvintuotannon tarkastuskeskus on kasvinterveysdirektiivissä tarkoitettu kasvinsuojeluviranomainen Suomessa. Maahantuontia voi valvoa Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen ohella myös tullilaitos. Tullilaitokselle siirrettävistä Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toimivaltaan kuuluvista tehtävistä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella sen mukaan, kuin tehtävien siirrosta ja laajuudesta sovitaan erikseen maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön välillä.

16 §

Valtuutetut tarkastajat

Sen lisäksi, mitä 15 §:ssä säädetään, Kasvintuotannon tarkastuskeskus käyttää valvonnassa apunaan valvontatehtävään kirjallisesti valtuuttamiaan tarkastajia, jotka toimivat tarkastuskeskuksen valvonnassa. Valtuutettuun tarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tämän lain mukaisia tehtäviä.

Valtuutetun tarkastajan esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintomenettelylain (598/1982) 10 ja 11 §:ssä säädetään. Jos valtuutettu tarkastaja on estynyt suorittamasta tehtäväänsä, Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi määrätä jonkun muun tilapäisesti suorittamaan hänen tehtäviään. Tilapäisesti määrättyyn henkilöön sovelletaan, mitä valtuutetusta tarkastajasta säädetään.

Valtuutetun tarkastajan on tarkastusta

suorittaessaan kiinnitettävä huomiota siihen, että toimija voi esittää tarkastajalle omat näkemyksensä äidinkielellään suomeksi, ruotsiksi tai saameksi. Jos toimija ei osaa kielilain (148/1922) mukaan käytettävää kieltä, tarkastajan on huolehdittava siitä, että tarkastus toimitetaan huolehtimalla hallintomenettelylain 22 §:n mukaisesti tarvittavasta tulkitsemisesta tai kääntämisestä.

5 luku

Tarkastukset ja valvonta

17 §

Valvonnan järjestämisen yleiset periaatteet

Kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, tuotantoa, varastointia, markkinointia, maahantuontia ja maastavientiä on valvottava tasapuolisesti ja säännöllisesti, sekä erityisesti, kun on epäiltävissä, että nämä tuotteet tai niihin liittyvä toiminta ei täytä tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia. Valvontatoimenpiteiden on oltava tarkoituksenmukaisia ja ne on riskinarviointiin perustuen kohdistettava kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, tuotannon, käsittelyn sekä markkinoinnin eri vaiheisiin. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset valvonnan järjestämisestä.

18 §

Valvontasuunnitelma

Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen on laadittava vuosittain valvontasuunnitelma valvonnan järjestämiseksi. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä.

19 §

Tarkastusvelvollisuus

Valvontaviranomaisen on vähintään kerran vuodessa tarkastettava ne rekisteröidyt toimijat, jotka 6 §:n mukaan ovat velvollisia varustamaan markkinoimansa kasvit, kasvituotteet ja muut tässä laissa tarkoitetut tavarat kasvipassilla. Muut rekisteröidyt toimijat on tarkastettava aina, kun se kasvintuhoojien leviämisen riskinarvioinnin perusteella katsotaan tarpeelliseksi.

20 §

Seuranta

Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulee seurata tässä laissa tarkoitettujen kasvintuhoojien esiintymistä ja tarvittaessa julkaista kasvintuhoojien esiintymistä koskevia tietoja.

21 §

Tarkastusoikeus

Edellä 15 ja 16 §:ssä tarkoitetuilla valvontaviranomaisilla ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanemista ja noudattamisen valvontaa varten päästä viljellyille ja muille alueille, tuotanto-, varasto- ja muihin rakennuksiin ja kuljetusvälineisiin sekä tarkastaa 9 §:ssä tarkoitettua tiedostoa ja toimijan kirjanpitoa, suorittaa tarkastuksia ja ottaa korvauksetta näytteitä tutkimuksia varten. Kotirauhan piirissä tarkastuksen tai näytteenoton saa tehdä vain viranomainen ja tarkastus tai näytteenotto saadaan toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen tässä laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn.

22 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisilla ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus, sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, saada tässä laissa tarkoitettua tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat toimijalta.

23 §

Euroopan yhteisön tarkastajat

Mitä 21 ja 22 §:ssä säädetään Suomen viranomaisen tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta, koskee myös Euroopan yhteisön tarkastajia. Euroopan yhteisön tarkastajien on tarkastuksia suorittaessaan toimittava yhteistyössä Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen kanssa.

24 §

Virka-apu

Valvontaviranomaisilla on oikeus saada virka-apua tulliviranomaisilta, rajavartiolaitokselta sekä poliisi- ja paloviranomaisilta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisten tehtävien suorittamiseksi.

25 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa säädettyä tehtävää suorittaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön liiket- tai ammattisalaisuudesta taikka taloudellisesta asemasta luovuttaa syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle pakkokeinoin (450/1987) 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettun rikoksen selvittämiseksi sekä tämän lain 14 ja

15 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten.

26 §

Valvonnan tulosten julkaiseminen

Kasvintuotannon tarkastuskeskus julkaisee valvonnan tulokset. Edellä 25 §:ssä tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja ei kuitenkaan saa julkaista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset valvonnan tulosten julkaisemisesta ja tietojen luovuttamisesta.

6 luku

Pakkokeinot ja seuraamukset

27 §

Kasvipassin tai muun todistuksen käyttökielto

Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi kieltää 6 §:ssä tarkoitetun kasvipassin tai muun todistuksen käytön, mikäli se on välttämätöntä kasvintuhoojien torjumiseksi tai leviämisen estämiseksi. Suullisesti annettu kieltä on vahvistettava kirjallisesti. Kielto on kumottava heti, kun sen antamisen syy ei enää ole olemassa.

Kielto on annettava määräaikaisena, jos sen perusteena oleva puutteellisuus on mahdollista poistaa. Kielto on viipymättä peruutettava, jos puutteellisuus on poistettu tai puutteellisuudella ei enää kiellon määräämisen kannalta ole merkitystä.

Jos asia ei siedä viivytystä, Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen lisäksi työvoima- ja elinkeinokeskus tai valtuutettu tarkastaja voi kieltää kasvipassin tai muun todistuksen käytön väliaikaisesti. Väliaikainen käyttökielto on saatettava viivytyksettä Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen ratkaistavaksi. Kielto raukeaa, jos Kasvintuotannon tarkastuskeskus ei ole tehnyt 1 momentissa tarkoitettua päätöstä viikon kuluessa kiellon antamisesta.

28 §

Kasvinsuojelurekisteristä poistaminen

Jos tarkastuksessa todetaan, ettei toimija noudata tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai täytä rekisteröinnin ehtoja, Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tai työvoima- ja elinkeinokeskuksen tulee antaa asianomaiselle huomautus sekä tarvittaessa ilmoittaa määräaika, jonka kuluessa toiminnassa havaitut virheellisyudet on korjattava.

Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulee poistaa rekisteristä se, joka ei huomautuksesta huolimatta korjaa toiminnassaan havaittuja virheellisyyksiä.

Kun poistamisen syy ei enää ole olemassa, on rekisteristä poistettu välittömästi ilman eri hakemusta merkittävä rekisteriin uudelleen.

29 §

Uhkasakko tai teettäminen

Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi tehostaa 12 §:ssä tarkoitettua rajoitusta, kieltä, toimenpidettä tai niitä koskevan menettelyn täytäntöönpanoa uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Teettämisuhkaa ja teettämistä koskevan päätöksen voi tehdä myös työvoima- ja elinkeinokeskus.

Uhkasakkoa, teettämisuhkaa ja teettämistä koskevassa asiassa noudatetaan, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

30 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta 1) ilman 4 §:ssä tarkoitettua rekisteröintiä markkinoi, tuottaa markkinointia varten, varastoi tai tuo maahan kasveja, kasvituotteita tai muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja voi helposti levitä, 2) ei noudata 6 §:ssä ja sen nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettua velvollisuutta käyttää

kasvipassia, tai muuta kasvinterveydestä annettua todistusta,

3) ei noudata 7 §:ssä ja sen nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettua velvollisuutta käyttää kasvinterveystodistusta tai muuta kasvinterveydestä annettua todistusta,

4) ei noudata, mitä 8 §:n nojalla annetussa asetuksessa säädetään toiminnan järjestämisestä,

5) laiminlyö 9 §:ssä ja sen nojalla annetussa asetuksessa säädetyn velvollisuuden tiedoston pitämiseen,

6) laiminlyö 10 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden toiminnan lopettamisesta tai siinä tapahtuvista olennaisista muutoksista,

7) laiminlyö 11 §:ssä säädetyn kasvintuhoojien esiintymistä koskevan ilmoittamisvelvollisuuden,

8) rikkoo 12 §:n nojalla annettuja määräyksiä, kieltoja, ehtoja tai rajoituksia tai
9) laiminlyö 13 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa käyttörajoituksista on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kasvinterveyden vaarantamisesta* sakkoon.

Sitä, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai velvoitetta, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta, mikäli uhkasakko on tuomittu maksettavaksi.

Kasvintuotannon tarkastuskeskus tekee 15 ja 16 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten ja valtuutettujen tarkastajien puolesta ilmoituksen 1 momentissa tarkoitettua rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäisenä. Tällöin tarkastuskeskus voi antaa rikkomukseen syyllistyneelle toimijalle kirjallisen huomautuksen, jossa häntä kehoitetaan korjaamaan havaitut virheellisyudet.

7 luku

Vahingonkorvaukset

31 §

Kasvintuhoojan torjuntapäätöksestä aiheutuvien kustannusten ja vahinkojen korvaaminen

Suomessa ennen esiintymättömien kasvintuhoojien (*hävitettävät kasvintuhoojat*) hävittämiseksi annetun torjuntapäätöksen viljelijälle aiheuttamat kustannukset ja vahingot korvataan valtion varoista. Lisäksi valtion varoista korvataan osittain sellaisten Suomessa esiintyvien kasvintuhoojien, jotka aiheuttavat välitöntä tai välillistä vahinkoa, mutta joita ei voida hävittää (*torjuttavat kasvintuhoojat*), torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi annetun torjuntapäätöksen viljelijälle aiheuttamat kustannukset ja vahingot. Korvauksen saamisen edellytyksenä on, että kasvi, josta torjuntapäätöksen kohteena oleva kasvintuhooja on löydetty, on ollut korvaukseen oikeutetulla viljelijällä tuotannossa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään kasvintuhoojakohtaisesti, mitkä kasvintuhoojat ovat hävitettäviä kasvintuhoojia tai torjuttavia kasvintuhoojia ja kuinka suuri osuus tällaisista kustannuksista ja vahingoista korvataan. Edellä 1 momentin mukaan korvattavia kustannuksia ja vahinkoja ovat:

1) torjuntapäätöksessä annetun määräyksen toteuttamisesta suoranaisesti aiheutuvat desinfiomis-, torjunta- ja hävittämiskustannukset sekä hävitetyn tai torjuntatoimenpiteen vuoksi vahingoittuneen tavaran arvo;

2) torjuntapäätökseen perustuvan tavaran myymis-, luovutus-, kuljetus- tai käyttökiellon tai vastaavan rajoituksen vuoksi aiheutunut taloudellinen vahinko tai kustannus; sekä

3) taloudellinen vahinko tai kustannus, joka aiheutuu torjuntapäätöksessä annettuun määräykseen perustuvasta kasvintuotannon keskeytymisestä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua taloudellisen vahingon tai kustannuksen arvioimisesta.

Korvausta on haettava asianomaiselta työvoima- ja elinkeinokeskukselta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hakija sai

tiedon kustannusten syntyisestä tai vahingon ilmenemisestä. Hakemukseen on liitettävä riittävä selvitys kustannuksista ja vahingoista. Työvoima- ja elinkeinokeskus päättää kustannusten ja vahinkojen korvaamisesta sekä korvauksen maksamisesta.

Jos kustannuksia tai vahinkoja on korvattu perusteettomasti, on työvoima- ja elinkeinokeskuksen määrättävä liikaa saatu määrä palautettavaksi. Palautettavasta määrästä peritään korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona kustannuksen tai vahingon korvaus on maksettu. Jos palautettavaa määrää ei makseta viimeistään työvoima- ja elinkeinokeskuksen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Jos palautettava määrä on vähäinen taikka jos palauttamista tai koron perimistä on pidettävä kohtuuttomana palautusvelvollisen taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin nähden, voidaan korvaus tai korko jättää osittain tai kokonaan määräämättä palautettavaksi.

32 §

Korvausten epääminen

Edellä 31 §:ssä tarkoitettua korvausta ei kuitenkaan makseta:

- 1) kasvintuhoojan aiheuttamista vioittumista johtuvista vahingoista ja kustannuksista;
- 2) kustannuksista ja vahingoista, jotka aiheutuvat Euroopan unionin jäsenvaltiosta sekä unioniin kuulumattomista valtioista tai niihin tapahtuvan markkinoinnin, maahantuonnin tai maastaviennin yhteydessä määrätystä kiellosta, tavarain hävittämisestä, eristämisestä tai muusta vastaavasta toimenpiteestä taikka markkinoinnille, maahantuonnille tai maastaviennille määrättyistä ehdoista;
- 3) kustannuksista tai vahingoista, jotka aiheutuvat kasvinsuojelurekisterissä pysymistä koskevien velvoitteiden

täyttämisestä, rekisteristä poistamisesta tai muusta 6 luvussa säädetystä pakkokeinosta tai seuraamuksesta taikka kasvipassin tai rekisterinumeron käyttämisestä; eikä

4) kustannuksista tai vahingoista, jotka toimija on aiheuttanut tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta taikka laiminlyömällä hyvän viljelytavan noudattamisen.

Korvausta ei myöskään makseta tai sen määrää voidaan alentaa, jos korvaukseen muutoin oikeutettu ei ole noudattanut tätä lakia taikka tämän lain nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä tai viranomaisen päätöksiä taikka on muulla kuin 1 momentissa tarkoitetulla tavalla itse vaikuttanut kustannusten tai vahingon syntymiseen.

8 luku

Erinäiset säännökset

33 §

Neuvottelukunta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on seurata kehitystä kasvinsuojelua koskevissa asioissa, antaa lausuntoja sekä tehdä asiaa koskevia esityksiä ja aloitteita, ei kuitenkaan niissä asioissa, jotka on käsiteltävä valtioneuvoston Euroopan unionin asioiden käsittelyä varten säädettyssä järjestyksessä.

34 §

Maksut, palkkiot ja korvaukset

Tämän lain mukaisista suoritteista voidaan periä valtiolle maksuja siten, kuin valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen

valtuuttamille tarkastajille voidaan tarkastuksista suorittaa palkkiota ja kustannusten korvausta valtion talousarvion rajoissa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään palkkioiden ja kustannusten korvausten perusteista.

35 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun valvontaviranomaisen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta valituslautakunnalle.

Tämän lain 15 §:n 2 momentin mukaisesti asetuksella tullilaitokselle siirretyn tehtävän osalta muutosta haetaan 1 momentista poiketen siinä järjestyksessä kuin tullilaissa (1466/1994) säädetään.

36 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

37 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

Tällä lailla kumotaan 16 päivänä joulukuuta 1994 annettu kasvinsuojelulaki (1203/1994) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen (*kumottu laki*). Kumotun lain nojalla annetut maa- ja metsätalousministeriön päätökset ja asetukset jäävät kuitenkin, siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa tämän lain kanssa, edelleen voimaan, kunnes toisin säädetään.

38 §

Siirtymäsäännös

Ennen tämän lain voimaan tuloa kumotun lain nojalla kasvintuhoojien torjumiseksi annetut yksittäisiä elinkeinonharjoittajia koskevat päätökset ja määräykset ovat voimassa niissä määrätyn ajan.

Helsingissä 12 päivänä heinäkuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Jari Koskinen*